

ADVENT

*Van kwaad
tot beter*

‘Houd vol tot je Gods
stem weer kunt horen’

Peter Hommes

‘De vrijspraak van
Christus is een bron van
vreugde’

Robert Roth

‘In het debat over gender
missen we verdieping’

Loïs Oosterhof-van Bruggen

Weldaad

De herfst. Eerlijk gezegd heb ik daar niet veel mee. Het wordt dan kouder. De dagen worden korter. Het voelt voor mij gewoon niet fijn.

Toch heeft de herfst ook iets te bieden. Ik kan stil worden van de kleurenpracht in bossen, lanen en weggetjes waar ik langs fiets. Soms heb ik de neiging om bij elke nieuwe kleurwending – het lijkt alsof er dan toch weer kleuren bij komen – te stoppen. Helaas heeft ook dit herfstaanbod een wat donkere kant: de kleurenpracht ziet er een stuk minder mooi uit als de zon afwezig is en

als de lucht, zoals in recente novemberdagen, grijs is en grijs. Ook dat hoort bij de herfst.

Misschien is een winterslaap iets voor mij. Die eindigt dan vast bij wakker worden op een dag vol zon, diezelfde zon waarover Prediker in het elfde hoofdstuk uitroept: 'Wat een weldaad voor de ogen om de zon te zien.' Maar eerlijk gezegd, Prediker zegt nog wel wat meer dingen, over tijden enzo. Nou, vooruit.

LEENDERT DE JONG IS HOOFDREDACTEUR VAN *ONDERWEG*

De Koning komt

Mijn koninkrijk is niet van deze wereld.' En toch ... ik merk dat ik de afgelopen periode wat teleurgesteld raak in onze overheid. De ontluiserende ontknoping van de toeslagenaffaire, de eindeloze formatie, het politieke pragmatisme waarin een huis eindeloos opgekalefaterd en verbouwd wordt, terwijl het eigenlijk op allerlei terreinen achterhaald is, de terugtrekking uit Afghanistan, de hele aanpak van corona ... Wat zeg je als overheid als je op vrijdagavond je inwoners meldt dat je bruiloftsfeest 24 uur later niet kan doorgaan? Wat een machteloosheid. Vreemd genoeg raakt het mijn geloof.

'Mijn koninkrijk is niet van deze wereld.' En toch ... ik merk dat ik door mijn teleurstelling in dit koninkrijk wat minder onbekommerd begin aan advent, de komst van hét koninkrijk en dé Koning. Alsof advent betekent dat God mijn stukje van de wereld al af heeft gemaakt en Jezus alleen nog hoeft te komen om het restant op orde te maken. Alsof de teleurstelling in de wereld ook leidt tot teleurstelling in God. Vreemd hè, de redenen om naar de komst van de Koning uit te zien kunnen tegelijkertijd redenen zijn om minder verwachtingsvol, soms zelfs sceptisch te zijn. Desillusie in de wereld kan ook leiden tot desillusie in geloof.

» Door mijn teleurstelling begin
ik wat minder onbekommerd
aan advent «

Ook in ons persoonlijk en kerkelijk leven kan een vergelijkbare spanning optreden. Wie de streeptheologie opzij zet – na Pinksteren geen gaven van de Geest meer – en wie de komst van Gods Geest bevrijdend, genezend, vergevend, verzoenend in eigen leven en gemeente verwacht, kan ook in een spagaat raken. Wat als mensen niet genezen, depressief blijven, gevangen blijven in gedachtes of systemen? Wat als de pendel weer eens zwaait van het 'reeds' naar het 'nog niet' van het koninkrijk, gaat dat koninkrijk dan wel komen? Is er al een reeds, waarin Gods koninkrijk doorbreekt op aarde?

Dit nummer van *OnderWeg* maakt ruimte voor deze vragen en frustraties. Het geeft ook handvatten om deze gevoelens in geloofstaal te uiten. Bovendien hebben we de verwachting dat God ons nieuwe hoop, nieuwe volharding, vernieuwd perspectief geeft. Want: de Koning komt eraan!

PIETER KLEINGELD IS PREDIKANT VAN
NGK OEGSTGEEST EN OMSTREKEN EN
REDACTEUR VAN *ONDERWEG*

OnderWeg is een inspirerend magazine voor christenen die God en de kerk liefhebben en midden in het leven staan. *OnderWeg* schrijft over relevante en actuele thema's voor christenen en bevat rubrieken over jeugdwerk, missionaire kerk-zijn en Bijbelstudie. *OnderWeg* ontstond in 2015 uit een samenvoeging van *Opbouw* en *De Reformatie*.

Redactie

Bram Beute, Jaap Cramer, Peter Hommes, Jannet de Jong, Leendert de Jong (hoofdredacteur), Pieter Kleingeld, Jordi Kooiman (webredacteur), Jacomine Oosterhoff (eindredacteur), Annelies Smouter (eindredacteur), Geranne Tamminga, Tineke Verhoeff (beeldredacteur thema), Rob van Houwelingen, Hans Schaeffer, Peter Strating, Hans Vel Tromp, Els Veurink (hoofdredacteur).

Redactieadres

Nocturnestraat 12, 7323 LC Apeldoorn, redactie@onderwegonline.nl

Lezersservice

Voor abonnementen, adreswijzigingen, opzeggingen en bezorgklachten: SPAbonneeservice, A. van Leeuwenhoekweg 34, 2408 AN Alphen aan den Rijn, 088-1102060, administratie@onderwegonline.nl.

Abonnementen

Jaarabonnement Papier Plus: € 61,50 (studenten € 30,75/Europa € 102,00/buiten Europa € 135,00).
 Halfjaarabonnement Papier Plus: € 33,00.
 Digitaal abonnement via een app: € 39,50 (studenten € 19,75).
 (Digitaal) Proefabonnement: drie maanden gratis.
 Neem voor het afsluiten van een abonnement contact op met de lezersservice (zie hierboven) of vul uw aanvraag in op www.onderwegonline.nl/abonneren.
 IBAN: NL89INGB0000404945 t.n.v. Gereformeerde Persvereniging OnderWeg.

Bestuur Persvereniging OnderWeg

Ellie Huisman, Arie Liebeek, Aad Lootens, Anko Oussoren, Henk Ruiter en Hillie van de Streek.

Adverteren

Nico Postuma, 06-139 959 05, adverteren@onderwegonline.nl, www.onderwegonline.nl/adverteren.

Vormgeving

Bredewold Communicatievormgevers.
 Rondweg 76, 8091 XK Wezep, 038-376 33 90, onderweg@bredewold.nl, www.bredewold.nl.

Technische realisatie en druk

Zalsman B.V., Steinfurtstraat 1, 8028 PP Zwolle, Postbus 1025, 8001 BA Zwolle, 038-467 00 70.

www.onderwegonline.nl

📄 www.facebook.com/onderwegonline
 🐦 www.twitter.com/onderwegonline
 📷 www.instagram.com/magazine_onderweg

6 HOPEN TEGEN WIL EN DANK

GODS KONINKRIJK VERWACHTEN TERWIJL DE RAKETTEN OVER JE HOOFD VLIEGEN. OF TOELEVEN NAAR KERST MET EEN ONVERVULD VERLANGEN IN JE HART. LUITENANT-KOLONEL HANS VAN DEN BRINK EN ALBERT EN ELISE VINK WETEN WAT HET IS. 'NU HET ADVENT WORDT, WETEN WE WEER WAARUIT WE HOOP PUTTEN.'

20

EYEOPENER SAMEN IN VERWACHTING

Twee vrouwen. Allebei op wonderlijke wijze zwanger geraakt, allebei in een onmogelijke positie. Vanuit liefdevolle zorg voor hun persoonlijke belangen brengt God Maria en Elisabet samen in een uniek lotgenotencontact. Een troostvol verhaal, uitgediept door dominee Jan Mudde.

24

OPINIE GEBROKENHEID EN GENDER

In christelijke discussies over gender en seksualiteit gaat het vaak over gebrokenheid. Maar waar zit die gebrokenheid nu precies? Het gesprek daarover blijft vaak oppervlakkig. De niet-christelijke gendertheorie laat ons dieper nadenken over gebrokenheid, gender en seksualiteit, zegt Loïs Oosterhof-van Bruggen.

Stockbeelden: Anas-Mohammed/Shutterstock (cover); Oliver Hihn/Unsplash (pagina 2); javardh/Unsplash (pagina 10); Ocamproductions/Lightstock (pagina 12); Jeremy Thomas/Unsplash (pagina 15); Pixel Creative/Lightstock (pagina 16); David Everett Strickler/Unsplash, Asterfolio/Unsplash, Angela Bailey/Unsplash, Visual Stories II Micheile/Unsplash (pagina 18 en 19); Bonnie/Lightstock (pagina 24); jafippo/iStock (pagina 35)

^
10 'IK STA OP DE UITKIJK'

ROBERT ROTH LEERDE VROEGER DAT HET IN HET GELOOF VOORAL GING OM VERGEVING. LIJDEN ZOU WORDEN OPGELOST OP DE NIEUWE AARDE. MAAR, ONTDEKTE HIJ, ER IS OOK HERSTEL IN HET LEVEN VAN VANDAAG. WAT BETEKENT HET DAT JEZUS ONS LIJDEN BINNENKOMT?

^
**28 ONTMOETING
OP DE GRENS VAN KERK EN
WERELD**

Emeritus predikant Bas Luiten is nu postbode en geniet daarvan. 'Ik heb het gevoel dat ik een nieuwe wijk heb gekregen.' Arie Kok gaat met hem in gesprek over evangelisatie: 'de slagader van de kerk' en over vergeving: 'je hebt elke dag Jezus als Priester nodig'.

ADVENT *van kwaad tot beter*

14 ZAL ER OOIIT EEN DAG VAN VREDE ZIJN?

DE TIJD VAN ADVENT KAN ZORGEN VOOR KORTSLUITING IN JE HOOFD EN IN JE HART. IN DE KERK WORDEN DE KAARSEN AANGESTOKEN, MAAR IN JE HART BLIJFT HET DONKER. HOE GA JE OM MET DE SPANNING TUSSEN DE WERKELIJKHEID WAARIN JE LEEFT EN DE WERKELIJKHEID DIE GOD BELOOFT? PETER HOMMES GEEFT EEN AANTAL HANDREIKINGEN.

✓

Elisabet en Zacharias hebben te kampen met langdurige teleurstelling. Toch blijft Zacharias priester, blijven hij en Elisabet rechtvaardig vertrouwen op de vervulling van Gods beloften. Opnieuw staat Zacharias in de tempel en tot zijn stomme verbazing wordt zijn gebed verhoord. De Koning komt! De ervaring van deze twee mensen vormt de aanleiding voor de interviews met Hans van den Brink en Albert en Elise Vink.

‘Jozua en Jezus gaven mij richting’

Luitenant-kolonel Hans van den Brink (59) draagt de rode baret, hij is hoofd van de sectie nationale operaties van de Luchtmobiele Brigade. ‘Nu het advent wordt, weten we weer waaruit we hoop putten, de geboorte van Jezus.’

De eenheid van Hans van den Brink coördineert inzetten van defensie in een groot deel van Nederland. Ze springt bijvoorbeeld bij in verpleeg- en ziekenhuizen tijdens de coronacrisis of ondersteunt de politie bij terreurdreiging of bij de afgrenzing van het Binnenhof tijdens de boerenprotesten. ‘Op commando van de politie kunnen we binnen een minuut alle noodzakelijke wegen geblokkeerd hebben. Snel opschalen is de kracht van het leger.’

Avontuur en idealisme

Hans is opgegroeid in Spakenburg, vlak bij de haven. Hij voetbalt bij de blauwen van *Spakenburg* en schrijft wedstrijdverslagen voor *De Bunschoter*. ‘Tien cent per regel, je kent het wel.’ Op zijn zeventiende al wordt hij militair, eerst dienstplichtig. ‘De combinatie van het avontuurlijke en het dienen van het land

trok me aan. Ik was er de persoon niet naar om permanent te studeren, aan de KMA vond ik een combinatie van leren, militair zijn en studentenleven.

Ik ging bij defensie in de tijd van de Koude Oorlog, de Tweede Wereldoorlog zat thuis nog vers in het geheugen. Je wist dat vrijheid niet vanzelfsprekend was, daaraan kon ik iets doen. Toen de Berlijnse Muur viel en in 1995 de dienstplicht werd afgeschaft, veranderde er veel. Men sprak van een nieuwe wereldorde, waarin vrede zou heersen en we nauwelijks meer een leger nodig zouden hebben. Als christen weet je natuurlijk dat dat bullshit is.

De Luchtmobiele Brigade was de eerste beroepseenheid. Mensen kozen bewust voor het leger, voor het avontuur en het idealisme. Ondertussen viel Joegoslavië uit elkaar, een oude stammenstrijd laaide weer op, Srebrenica, Bosnië

en later Kosovo gingen spelen. Daarvan schrokken we, dat dat in Europa ook kon gebeuren.'

Missie

In 2009 gaat Hans zelf op missie, naar Irak. 'Als je wordt aangewezen, dan ga je. Toch was het niet vanzelfsprekend dat het thuis goed zou gaan. Het had lang geduurd voordat mijn vrouw Jolanda en ik onze drie kinderen kregen. Onze oudste zoon kwam zes weken te vroeg en lag lang in een couveuse. Het is spannend geweest of mijn vrouw het zou halen en of hij het zou overleven. Ik zat in een leeromgeving waar werd gekeken wat je potentie is voor de hoogste rangen. Het scheelde weinig, maar het viel niet te combineren. Ik zou anderhalf jaar weinig thuis zijn en minder keuze hebben in waar ik zou worden geplaatst. Later kregen we een tweeling, een zoon en een dochter. Mede door complicaties na de geboorte heeft onze jongste zoon permanent last van

angsten en depressies. Het is een ongelooflijk integere jongen die over alles heel diep nadenkt, maar van hem hoeft het leven eigenlijk niet, wat tot ingrijpende situaties heeft geleid.'

De missie naar Irak gaat door, ze vinden een manier waarop het met het gezin kan. Hans wordt gestationeerd op het NAVO-hoofdkantoor in Bagdad. 'Deze oorlog was op leugens gebaseerd, massavernietigingswapens zijn nooit gevonden. We stonden aan het begin van een chaos die we als Westen mede zelf veroorzaakt hebben. Toen Saddam Hoessein weg was, hadden de Amerikanen geen plan hoe het verder moest in Irak, waar een stammencultuur nog altijd bepalend is.

» 'Als je wordt aangewezen, dan ga je' «

Ik werkte tussen de Irakezen. Het was bijzonder dat we aan de Tigris zaten, vlakbij Ninevé en Babel uit het Oude Testament. Jozua en Jezus gaven mij richting in wat mijn houding moest zijn: "Hoe u wilt dat de mensen u behandelen, doe hen evenzo." Binnen je cirkel van invloed kun je daarmee veel betekenen.

Als stafofficier zit je meestal op een veiliger plaats, het echte gevaar is bij de troepen op de grond, maar raketten vlogen wel over en sloegen soms een paar honderd meter verder in. Elke dag waren er meerdere aanslagen in Irak. Mede door de situatie in mijn gezin heb ik geleerd verwachtingen in te kaderen. Dat heeft ook met overgave te maken, het besef dat mijn leven in Gods hand is. Terwijl ik daar zat, hoorde ik van mijn vrouw dat er in Apeldoorn negen doden waren gevallen bij een aanslag. Ze hadden aan de route staan kijken, waren net weg.'

Thuisfront

Per 1 januari 2022 gaat Hans met 'functioneel leeftijdsontslag'. 'Vanwege het thuisfront kon ik niet altijd de keuzes van mijn hart maken. Op een manier die ik zelf niet had kunnen bedenken is het toch goed gekomen, ik ben voor veel interessante dingen gevraagd. Daarin zie ik leiding en daarop kijk ik in dankbaarheid terug. Ik heb honderden mensen mogen leiden of adviseren, dat kan alleen als je zelf open bent en te vertrouwen wilt zijn. Micha 6:8 is belangrijk voor me: wees rechtvaardig en trouw en doe wat God van je vraagt. Nu het advent wordt, weten we weer waaruit we hoop putten, de geboorte van Jezus. Bij defensie heb ik leren zien, ook door contacten met de geestelijke verzorging, dat bijbelse verhalen alle mensen kunnen aanspreken. Als je maar mens onder de mensen wilt zijn en niet vanuit de hoogte komt.'

>>

‘Het is zo’n wonder dat het in je groeit’

‘In de kersttijd gaat het maar om één ding, de geboorte van een baby,’ zegt Albert Vink. Voor hem en zijn vrouw Elise riep advent niet altijd positieve gedachten op, het was te confronterend.

Ze ontmoeten elkaar voor het eerst op de kerstconferentie van de HGJB. Het klikt, ze houden contact en spreken af eens wat te gaan drinken. Langzaam groeit de verliefdheid. Albert woont in Werkendam, Elise in Amersfoort; als ze in 2016 trouwen wordt het Leusden. ‘We wilden wel dichtbij familie wonen, maar ook samen een stap maken.’

Grote pan eten

Als leerkracht onderbouw werkt Elise (30) met kinderen. Albert (29) komt uit een groot gezin, waarin hij de jongste is. Na hun trouwdag is kinderen krijgen niet meteen in beeld, maar de wens hebben ze wel. Als Elise aan de toekomst denkt, ziet ze een groot gezin voor zich, allemaal rond de tafel, een grote pan eten in het midden. ‘We wilden eerst verhuizen’, vertelt Albert. ‘We hadden een bouwval gekocht die opgeknapt moest worden. Toen de verbouwing vorderde, mocht het wel gebeuren.’

In het begin gaan ze er ontspannen mee om, maar als na driekwart jaar weer vrienden komen vertellen dat zij een kind verwachten, wordt het anders. Elise: ‘De wereld gaat door, jij staat stil en je kunt er gewoon niets aan doen. Je gaat twijfelen aan je eigen lichaam. We baden er veel voor, we vroegen ons af of God ons wel zag staan. Je wordt gevoelig voor babyreclames op tv en je vriendinnen lijken het nergens anders over te hebben. Je hebt niet altijd zin om erbij te zitten als ze het over baby’s hebben, je gaat je eigen keuzes maken. Toen een goede vriendin vroeg of we konden oppassen, skipten we dat.’

Albert: ‘Dat voelde niet fijn, we hadden van tevoren nooit gedacht dat we dit zouden doen.’ Zomer 2020 zitten ze er flink doorheen. Op een buurtfeestje zegt iemand terloops dat het met zo’n huis wel tijd voor kinderen wordt. Iemand in de kerk vraagt: ‘Al vierenhalf jaar getrouwd en nog niet zwanger?’ Albert: ‘Het is best wel hard als mensen dit soort vragen stellen en dus onbewust deze verwachtingen hebben.’

Doorgeprikte ballon

Na de zomer gaan ze naar de huisarts, er is niets aan de hand. In september blijkt Elise zwanger. Het is echter van korte duur, na zeven weken krijgt ze een miskraam. ‘Ik had

nooit verwacht dat dat zo heftig zou zijn.’ Heb je eindelijk wat je wilt, gaat het toch niet door.’ Albert: ‘De ballon wordt in een keer doorgepikt, dat is even heel zuur. Dan probeer je afleiding te zoeken.’ Albert stort zich op zijn werk, Elise gaat graag de stad in, winkelen. De onzekerheid neemt toe, een nieuw medisch traject volgt. Albert: ‘Ondertussen gingen we heel egoïstisch leven, zo hebben we dat ervaren. Als we met vrienden afspraken, dan graag ‘s avonds, als de kinderen al bijna naar bed gaan. We vermeden doopdiensten.’ Elise: ‘Je bent bang dat je jaloers wordt,

maar je wilt vrienden ook niet tekortdoen. Met je relatie doet het ook veel, als vrouw sta je er weer anders in dan je man. De intimiteit verandert ook.' Albert: 'Je weet dat je steeds anderhalve week hebt om te presteren. Het leven ging draaien om de cyclus, dat maakt de liefde heel technisch.'

» 'We geloofden
steeds minder dat we
volgend jaar met zijn
drieën zouden zijn' «

Vluchtas

Als twee predikanten, los van elkaar, op bezoek komen en de kinderwens terloops ter sprake komt, ontstaan er mooie gesprekken. 'Kort daarna was er een doopdienst waar we toch wel graag heen wilden,' zegt Albert. 'Toen zei de predikant: "Gaaf dat jullie er zijn!" Het is iets kleins, maar we voelden ons gezien.' De adventstijd is lastig als je zo naar een kind verlangt. 'Maria wordt toch zomaar zwanger,' zegt Albert. Elise hoopt nog dat de kerstpreek over iets anders zal gaan, maar de dominee heeft voor het beeld van de vluchtas gekozen die zwangere vrouwen klaar moeten hebben staan. 'Je probeert het los te koppelen in je hoofd, je gevoel een beetje uit te zetten, maar Kerst 2020 lukte dat niet goed. Misschien was oud en nieuw nog wel lastiger. Dan kijk je terug naar wat er van je verlangens terecht is gekomen. Zullen we volgend jaar wel met zijn drieën zijn? We geloofden er steeds minder in.'

Zwangerschapstest

Tot afgelopen voorjaar. Als Elise een paar dagen overtijd is, wil ze de zwangerschapstest zelf niet doen, Albert neemt het van haar over. De test blijkt positief, maar ze durven het nog niet te geloven. Dit hebben ze eerder gehad, over zeven weken maar weer verder zien. Maar het gaat goed, nog voor de komende Kerst is Elise uitgerekend. 'We zijn heel trots, ontzettend blij met waar we nu staan. Toch uiten we dat niet overal juichend, omdat we beseffen dat anderen dezelfde wens hebben.' Albert: 'De zwangerschap is nog wel spannend. De afgelopen periode heeft ons gevormd, we hebben elkaar beter leren kennen.' Elise: 'Het is zo'n wonder dat je een kind mag krijgen, dat het in je groeit. Daar zijn wij ons extra bewust van geworden. Je mag blijven hopen en dromen, God ziet je echt wel.'

ARIE KOK IS JOURNALIST EN AUTEUR

> Van de redactie

Eenmaal

Het overkomt mij regelmatig dat mijn hoofd vol zit met gedachten over van alles en nog wat. Nu is een vol hoofd niet erg als het om praktische dingen gaat. Lastiger is nieuws dat mij raakt of pijn doet. Als dit gaat over mensen dichterbij, dan kun je daar iets mee. Maar als het om nieuws gaat over dingen of mensen verder weg, is zo'n uitweggetje er nauwelijks.

Waar ik hier op doel? Neem de Poolse oostgrens. In mijn hoofd komt daarbij van alles langs: Turkije-deal, Lesbos, het door dictators gegijzelde Europa dat maar niet de kracht vindt om de waarden van democratie en rechtsstaat echt zichtbaar te maken, ook voor migranten. Of neem Covid.

» Zou 2021 ooit een goede
tijd genoemd worden? «

Ook daarachter gaat een wereld aan gedachten schuil: over dwaze theorieën, cijfers en mensen achter cijfers, over uitgestelde zorg. Toch zit daar mijn geraaktheid niet primair. Die zit 'm in de al langer aanwezige drang om het landsbestuur iets toe te roepen. Daarbij gaat het mij slechts om een ding: kabinet, wil je alsjeblieft stoppen met het luisteren naar de belangen van alle 'zeventien miljoen kleine zelfstandigen' (citaat socioloog Gabriël van den Brink)? Kies. Zeg: 'Wij gaan voor mensen die vanwege corona of een andere ernstige kwaal zorg nodig hebben. Daarin investeren wij, nu en voor straks; dat is onderdeel van het nieuwe normaal. En daar beginnen we nu mee.' Als zo'n boodschap klinkt – en iets ervan proefde je in de laatste persconferentie – denk ik dat alle zelfstandigen zeggen: 'Hé, zij staan en gaan ervoor, ik doe mee.'

Recent reden we in een stad door een poortje. Met aan de muur een spreuk van Godfried Bomans: 'Ook deze tijd zal eenmaal de goede tijd heten.' Ik dacht: huh, zou 2021 ooit een goede tijd genoemd worden? Zou kunnen. Door iemand die let op de leerpunten van 2021. Op de rust die we leerden waarderen. Op het niet buigen voor denken in tweedelingen. Is dit dan een slechte tijd? Nou, in woorden van Augustinus: 'Zoals wij zijn, zo zijn de tijden. Laten we liever goed leven, dan worden de tijden vanzelf goed.' Eenmaal.

LEENDERT DE JONG IS HOOFDREDACTEUR
VAN ONDERWEG

Jezus komt ons lijden binnen

Ik ben gefrustreerd in Jezus en ik weet niet of ik dat kwijt kan raken. Ik geloof dat Jezus ons lijden binnenkomt, maar dat is niet het hele verhaal. Vroeger leerde ik dat vergeving het één en al was, daar leefde ik van op. Lijden zou worden 'opgelost' op de nieuwe aarde. Er is echter ook hoop voor herstel nu (Hebreeën 6:5; Johannes 14:12-14). Zo mondjesmaat lijkt er herstel te zijn in het leven van vandaag. Jezus komt ons lijden binnen, wat betekent dat? Ik neem je mee in een niet sluitend verhaal.

» BESCHOUWING

Als ik Jezus aankijk met de ogen van mijn hart (Efeze 1:18 NBG '51), zie ik mijn Verlosser en mijn vrijheid. Ik dank God op mijn blote knieën dat ik Jezus heb leren kennen. Hij heeft me er diep van doordrongen dat ik niet door Hem of door zijn Vader zal worden aangeklaagd of dat aanklachten van de duivel ooit voet aan de grond krijgen bij Jezus. Ik ben vrij. 'The case is closed' (Romeinen 8:1, The Passion Translation). Ik was als de jongste zoon (Lucas 15) die thuiskwam en zich schuldig voelde en ben met hem verrast dat vader niet eens ingaat op zijn ongetwijfeld serieuze schuldbelijdenis. Hoe overweldigend mooi is de reactie van de vader van de jongste zoon: er mag gefeest worden. Stop met de zelfvernedering, want je komt nooit aan feesten toe. Over de vrijspraak door Jezus ben ik dus allesbehalve gefrustreerd. Hij is de bron van vreugde en dans. Advent gaat vandaag niet meer over bevrijding van schuld. Dat is gerealiseerd door Jezus' sterven. Mensen die blijven steken in hun schuldgevoel lijken zich het evangelie niet toe te (kunnen) eigenen. We zijn dus niet bevrijd van onze zonde, maar van onze schuld. Je kunt met Jesaja 53:3,4 zeggen: mijn schuld is Jezus' schuld. Laat deze Jezus maar komen!

» *De vrijspraak van Jezus is de bron van vreugde en dans* <<

Kuuroord

Wat blijft er dan over van het vieren van advent? Leven in de vrijheid van Christus en uitkijken naar Jezus' entree in het nieuwe koninkrijk waarbij Hij onze tranen zal afwissen: 'de dood en het lijden voorbij' (Openbaring 7:15-17; 21:3,4). Dat zegt me een paar dingen. Vandaag de dag huilen en rouwen we, maar zelfs de nieuwe hemel en aarde zijn niet meteen zonder tranen. God wist die tranen af. Hoe lang is God daarmee bezig? De bomen met bladeren voor genezing (Openbaring 22:2) duiden op een langere tijd voor herstel: alsof de hemel een soort kuuroord is waar je herstel geschonken wordt en waar je aan je herstel werkt. Hoop voor later dus. Uitzien naar later waar genezing is en een nieuw begin van mensen met mensen en met God. Het lijkt me geweldig.

Roeping

Ik lees echter ook andere dingen in de Bijbel. Jezus begon zijn ambtsdienst nadat Hij was gedoopt in de Jordaan. Ondergedompeld in water en doordrenkt met de heilige Geest. Zo werd Gods gerechtigheid voldaan. Hij genas zieken, dreef demonen uit en liet zijn leerlingen delen in zijn autoriteit. Ook zij konden op gebed zieken genezen en demonen uitdrijven. Bij Jezus' hemelvaart geeft Jezus opdracht aan zijn leerlingen alles aan de volken te leren wat Hij zijn leerlingen had bevolen (Matteüs 28) of lees je dat tekenen de gelovigen zullen volgen (Marcus 16). Over deze tekenen lees je ook in Handelingen (de leerlingen van Jezus als apostelen op pad) en in Galaten 3:3-5

>>

(hier staat niet dat de gemeente zieken geneest, maar wel dat de Geest krachten in hen werkt). Onder gelovigen is dan inmiddels hetzelfde gebeurd als met Jezus: ze hebben Gods Geest gekregen, alsof ze met Hem ook bekwaamd worden om uit zijn kracht te leven en in zijn Naam op te treden. In Gods Naam handelen en spreken is de hoge roeping van de gemeente (Kolossenzen 3:17).

» *Ondanks heling kerft lijden ons leven* <<

Onvoorspelbaar

In mijn eigen leven gebeurt het soms. Iemand had ik de handen opgelegd en genezing over haar uitgesproken. Later bij controle bleek ze genezen. Onlangs kwam ik bij een jongen die lag te ijlen. Was het een psychose? Het leek ook op bezetting. Ik zat naast hem, bad om bescherming van het huis en van de inwoners, legde mijn hand op zijn hoofd en wees in naam van God de tegenkrachten uit naar het kruis. Ik bad vervolgens om de komst van de Geest in de ruimte die was ontstaan. Na een kwartier kwam de jongen op krachten en richtte zich op. Bijzonder om mee te maken. Soms gebeurt het niet meteen. Dan bid je, of bidden velen, en is de weg van herstel een moeilijke. Soms komt dat herstel helemaal niet. Daar loop ik tegenaan. Natuurlijk zijn wij God niet, ik geloof dan ook in Gods eigen ingrijpen in mensenlevens. Maar de moeite zit hem nu juist in de niet te voorspellen genezing. Schrijnend vind ik dat.

Heelheid

Jezus zoomt in op de hele mens en vergeeft een zieke soms eerst zijn zonde, vooraf aan lichamelijk herstel. Philip Troost wijst terecht daarop in zijn boek *Energie van de Geest. Het vergeten geheim van een vitaal geloof*, bladzijde 149: 'Voor Jezus staat niet genezing in het centrum van de aandacht, maar verzoening met God. Heil of heelheid die veel verder gaat en veel breder is dan genezing van ziekten.' Zet in op de *sjaloom* met God die over meer gaat dan herstel, zoals Jan Veenhof dat doet in *De kracht die hemel en aarde verbindt. De identiteit van de Geest van God als relatiestichter*. De Geest zelf is weliswaar 'uitgestort', maar Hij 'vervult' ons ook. Tegelijkertijd is de gave van de Geest in de ogen van Jezus een klein deel van de Geest als geheel (vergelijk Lucas 19:11 en volgende verzen, zie mijn blog 'Liturgie en de heilige Geest' van 24 mei 2021 op robertrothblog.wordpress.com). Uiteindelijk hebben gelovige bijbellezers en auteurs, evenals ik, ook niet zo eenvoudig hun antwoorden klaar wat betreft het vraagstuk van het lijden.

Frustratie

Toch knaagt het. Als Jezus ons nu aanreikt om te doen wat Hij deed en ons daarvoor toerust ... Als je vanuit Hebreeën 6:5 de stellige indruk krijgt dat het koninkrijk nu al baan breekt ... dan raak ik gefrustreerd op die momenten dat dat koninkrijk niet baan breekt in herstel. Wie zich inleest in deze materie, stuit daar geregeld op. Het geeft pijn en soms vertwijfeling. Mij geeft het frustratie en soms conflict met God. Jezus lijkt dit soort gevoelens ook te hebben gehad (Johannes 11:32-38) als je leest over zijn verdriet om de dood van Lazarus. Maar Hij riep Lazarus terug. Of in andere gevallen: zijn genezingspraktijk kende een slagingspercentage van 100%, juist daarom raak ik soms gefrustreerd. Ook in het uitzien naar Jezus. Deze Jezus rust ons toe om de tijd vooraf aan zijn komst met tekenen van hoop te overbruggen. Als ze dan niet altijd plaatsvinden, wie is dan mijn God? Soms vreet dat aan mijn verlangen naar Hem.

Spagaat

In die frustratie leer ik Jezus ook van een andere kant kennen. Het wat lastige woord 'luister' uit Romeinen 8:17 is me duidelijker geworden. In het gevecht tussen Christus en de Geest aan de ene kant en de macht van de zonde aan de andere kant winnen Christus en de Geest. Er is vrijheid, omdat Jezus het gevecht met de zonde is aangegaan en heeft gewonnen. Ons lichaam herinnert ons echter eraan dat het beste nog komt (Romeinen 8:10), terwijl de Geest het leven dat op de nieuwe aarde helemaal wordt uitgekapt, nu al in ons geeft. Deze spagaat zie ik voor me en wordt op een onbegrijpelijke manier in stand gehouden. Lijden blijft bij onze wereld horen, het beste komt nog. Er zijn tekenen van Gods binnenbrekende koninkrijk, maar ook lijden zal ons leven blijven tekenen. Paulus zegt in Romeinen 18:16,17: 'De Geest zelf verzekert onze geest dat wij Gods kinderen zijn. Als we zijn kinderen zijn, zijn we ook zijn erfgenamen: erfgenamen van God, samen met Christus. Want wij delen in zijn lijden om ook met Hem te kunnen delen in Gods luister.'

» *Hoop vreet aan mijn frustratie. Ik sta op de uitkijk* <<

Stuk

Wat betekent 'delen in Gods luister'? Met Psalm 8: je wordt op de hoge positie geplaatst als 'bijna een god' om met God mee te regeren over zijn schepping. Maar wie meeregeert met God over zijn schepping, lijdt ook aan die schepping. Samen met Christus lijden we eraan. De boel is stuk, wij zijn stuk. Al is er heling, lijden kerft ons leven. Ik heb niet de indruk dat we delen in het lijden van Christus alsof er een eigen lijden van Christus is. Maar samen met Christus lijden we. Met Psalm 8 voor ogen kunnen we daarvan iets begrijpen. Gods Naam is in zijn schepping uitgeschreven. Gaat die schepping stuk, dan voelt Hij dat zelf. Samen met ons, want wij zijn deel van die schepping.

Je kunt goed tegenwerpen dat Jezus toch geleden heeft. Dat is ook zo (Romeinen 8:3), maar dat betreft het lijden om met de zonde af te rekenen. Dat is allemaal volbracht, maar we beleven bevrijding nog in ons oude lichaam. Dus al is de zonde overwonnen, het lijden is nog niet voorbij. Nu zegt Jesaja 53:3,4 dat onze zonde en ziekte op Jezus waren. Jezus is

niet alleen degene die met mij lijdt, maar Hij trekt als het ware mijn zonde en ziekte van mij weg en draagt het zelf. Waar de zonde is verslagen op Golgotha, is Christus kennelijk niet gestopt met het dragen van onze gebrokenheid! Mijn zonde is verzoend: het is zijn schuld geworden. Mijn ziekte is op Hem, Hij draagt haar. Dat voelt helemaal niet zo. Zelfs het lijden 'met Jezus' kunnen we moeilijk meemaken, want ik voel me ziek. Maar in geloof leer ik zeggen: mijn ziekte is op Jezus. Het is niet meer van mij. Ik ben om zo te zeggen 'onteigend' als het gaat om mijn ziek zijn. Dat is een geestelijke oefening voor mij.

Hoop

Omdat Jezus in Romeinen 8 de dood voorbij is, is de Jezus die met mij lijdt (vers 17) de Opgestane. In al zijn heerlijkheid wordt Hij geschetst door Johannes in Openbaring 1:8, 12-16: de Alpha en de Omega, een mens gekleed in een lang gewaad met een gouden band om zijn borst. Met haren wit als witte wol of sneeuw, zijn ogen als een vlamvend vuur. En zo gaat het nog even door.

Ik kan niet zo goed begrijpen dat Gods gemeente, toegerust met zijn Geest, niet grotere kracht gekregen heeft om herstel te bewerken. Het doet me zeer en het vreet soms aan mijn hoop. Toch draagt mijn opgestane Heer mijn ziekte en is Hij veel sterker dan ik ben. Hij verwondert me. Iets van dit wonder heelt me. Het is dus ook andersom: mijn hoop vreet aan mijn frustratie. Ik sta op de uitkijk.

ROBERT ROTH IS ALS PREDIKANT VERBONDEN AAN DE 3G-KERK IN HENGLO

In het kort

Advent gaat niet meer over bevrijding van schuld, want we zijn door Jezus' sterven bevrijd van onze schuld. Advent gaat over leven in vrijheid en uitzien naar Jezus' entree in het nieuwe koninkrijk. Jezus is bij zijn doop doordrenkt van de heilige Geest. Gelovigen hebben ook Gods Geest ontvangen. Genezing en demonen uitdrijven is hiermee geen toekomstmuziek, maar ook van deze tijd. In Gods Naam handelen is de roeping van de gemeente. Maar genezing is onvoorspelbaar, soms gebeurt het wel, soms niet. Dat frustreert. Voor Jezus staat niet genezing in het centrum van de aandacht, maar verzoening met God. Evenals de tekenen van het koninkrijk blijft lijden bij deze wereld horen, het beste komt nog.

Zal er ooit een dag van vrede zijn?

De tijd van advent kan zorgen voor kortsluiting in je hoofd en in je hart. In de kerk wordt het licht richting Kerst, de kaarsen worden aangestoken. Het gaat over verwachting, over de Heer die komt. Maar dat valt niet te rijmen met jouw eigen ervaring, want het huilen staat je nader dan het lachen. Er is meer verdriet in je lijf dan vreugde. Iemand zei: 'Vrede op aarde - hoe kan ik dat in vredesnaam zingen?'

Als je zelf graag een kind zou willen krijgen, maar het niet gegeven wordt. Als je direct te maken hebt met de situatie in Afghanistan of met andere landen waar het kwaad zich breed maakt. Als je grote zorgen hebt over je gezondheid of de gezondheid van je kind. Of als je de toekomst onzeker tegemoet ziet. Dan wil je wel hopen, maar het word je zo moeilijk gemaakt. Hoe ga je om met die spanning? Het voelt ergens banaal om tips te geven. Met tips los je het lijden niet op. Maar deze tips zijn niet bedoeld als goedkope dooddoeners. Het zijn ervaringen van verschillende mensen die te maken hebben gehad met onvervuld verlangen, schrijnend verdriet en de noodzaak om geduld te oefenen. Handreikingen hoe je om kunt gaan met de spanning tussen de werkelijkheid waarin je leeft en de werkelijkheid die God belooft.

Durf te klagen

Het is belangrijk om je leegte en teleurstelling te uiten. Door je uit te spreken naar God, maak je ruimte voor jezelf. Klaagpsalmen kunnen je hierbij helpen, zoals Psalm 13, 77, 80 en 88. Dit zijn geen nette woorden, geen gepolijste gebeden waarin Gods zwijgen goedgepraat wordt. Het zijn rauwe klachten van iemand die gedesoriënteerd is, die God niet kan rijmen met vandaag. 'Vergeet God genadig te zijn, verbergt zijn ontferming zich achter zijn toorn?' (Psalm 77:10)

Durf ook te klagen bij mensen die dicht bij je staan. Vraag om die ruimte, zonder te worden veroordeeld. Ruimte om leeg te lopen met al je pijn en vragen. Om gewoon te kunnen huilen, zonder oplossing. Durf ook ruimte te vragen bij de mensen die verantwoordelijk zijn voor de kerkdiensten. Dat kan een predikant zijn of een muzikteam, een liturgiecoördinator. Zo kan er ruimte komen in de liturgie voor jouw klacht, jouw vraag. Dan kan er gebeden worden in de eredienst, wanneer het jou niet meer lukt. Een lied klinken dat recht doet aan jouw gevoel. Zo wordt de liturgie niet te glad, maar is er ruimte voor de werkelijkheid van desoriëntatie en pijn.

Worstel met God

Je kunt teleurgesteld raken in wat God doet. Je hoort over Gods beloften, zijn liefde en genade. Maar in de praktijk zie je er bar weinig van. Op een gegeven moment weet je niet meer of bidden nog wel zin heeft. Of God nog wel luistert. Als je in de Bijbel leest, zijn het alleen maar woorden op papier. God is stil. Of ligt het soms aan jezelf? Vanuit die twijfel is het niet verwonderlijk dat je het contact met God loslaat. Je wordt onverschillig, cynisch of moedeloos. Toch is het belangrijk om God te blijven zoeken. Om aan te dringen op verhooring, om te vragen om perspectief. De worsteling met God heeft zin. Zoals Jakob die zijn tegenstander niet losliet

» Je weet niet
meer of bidden
nog wel zin
heeft «

en bleef vechten. 'Ik laat u niet gaan, tenzij u mij zegent' (Genesis 32:27). Het kostte Jakob veel, hij liep de rest van zijn leven mank. Maar hij kon wel het beloofde land binnengaan met God. Ik denk ook aan de gelijkenis van de weduwe die blijft aandringen op recht bij een onrechtvaardige rechter (Lucas 18:1-8). Uiteindelijk dringt haar klacht bij hem door en geeft hij toe. Maar God hoort meteen wie tot Hem roepen en Hij zal spoedig recht verschaffen. Daarmee spoort Jezus aan: blijf bidden! Bid om recht, dat de Heer snel zal ingrijpen. Ook al voel je je zoals die weduwe, ongehoord. Je gebed is dan gericht op Gods koninkrijk, waar geen ruimte kan zijn voor onrecht en on vervuld verlangen. Herinner God daaraan.

Houd rituelen vol

Als je teleurgesteld bent in God, de kerk of christenen of als je worstelt met ellende en pijn, dan is het een logische reactie je terug te trekken. Je gaat niet meer naar de kring, je bezoekt geen erediensten meer, je bidden verstomt, de Bijbel blijft dicht. 'Het heeft allemaal toch geen zin meer.' Maar het is belangrijk om de vormen vol te houden, ook als de inhoud je niet raakt.

God kennende, is er altijd een moment dat er weer licht komt in het donker. Door vol te houden in gebed, eredienst en bijbellezen, muziek luisteren, gesprekken met andere christenen houd je de deur open richting een genadige doorbraak of onverwachte rust in je leven. Houd vol tot je merkt dat je Gods stem weer kunt horen. Het zorgt er ook voor dat je in verbinding blijft met de gemeenschap van christenen. Je blijft samen oplopen, ook al ben jij in je hart de verbinding kwijt. Op het moment dat jij anderen hoort zingen, bidden of lezen, dan kan dat jou dragen. Wat jou niet lukt, gaat toch door en neemt jou mee. Net zoals vroeger de Israëlieten de opdracht kregen de feesten in Jeruzalem te vieren, ook als je zelf niet in de feeststemming was. Het feest om je heen nam jou mee naar God.

Verleg je focus

Als je teleurstelling ervaart, kan dat je leven gaan beheersen. Als je bijvoorbeeld verlangt naar een partner, kan dat alles gaan omvatten. Als je als enige ongetrouwd op een kring zit met stelletjes, als enige werkzoekende op een kring met carrièretijgers, wordt het verdriet wel erg groot. Als je te maken hebt met ziekte of werkloosheid, draag je dat elke dag met je mee, inclusief de onzekerheid en spanning. Dan kan het goed zijn jezelf te dwingen om je focus te verleggen. Er is meer dan dit lijden. Door je focus te verleggen, kun je andere manieren ontdekken waarop God jou wil bereiken of waarop jij anderen kunt bereiken. Word bijvoorbeeld lid van een andere kring. Ga je gaven inzetten op een nieuw terrein. Je verdriet wordt er niet minder om, maar wordt wel in een groter kader geplaatst.

» ‘Houd vol tot je merkt dat je
Gods stem weer kunt horen ‹

Soms helpt het ook om dit praktisch vorm te geven. Schrijf al je tranen op, verwoord het op papier en zoek voor elke traan een belofte in de Bijbel die er tegenover staat. Iemand gaf de tip van *bible journaling*. Schrijf, teken of schilder in je Bijbel of schetsboeken en breng tijd door met bijbelteksten. Ook met de teksten die weerstand bij je oproepen. Zo kun je je weerstand of klacht uittekenen voor God, met een gebed om ontferming.

Schakel je netwerk in

Als je direct te maken hebt met de invloed van het kwaad in je leven, is dat niet alleen te dragen. Je hebt andere mensen nodig die jou ondersteunen, begrip kunnen geven en helpen je focus te verleggen. Bespreek open wat je fijn vindt in hun aandacht. Zo kan het helpen om vaste momenten te hebben om elkaar te spreken. Of je vraagt of zij contact willen opnemen als ze een week niets van je hebben gehoord. Zie dit als een vangnet dat jou op kan vangen als je valt. Vraag hen ook om voor en met jou te bidden. Het is enorm genadig als anderen jouw pijn verwoorden naar God en Hem vragen om ontferming. Het is weldadig als anderen jou bemoedigen, als je het zelf moeilijk vindt de Bijbel open te doen.

Zal er ooit een dag van vrede

*Zal er ooit een dag van vrede,
zal er ooit bevrijding zijn
voor wie worden doodgezwegen,
levenslang gebroken zijn?*

*Zal er ooit een blijvend heden
vol van goede vrede zijn,
waar geen pijn meer wordt geleden
en het leven nieuw zal zijn?*

*Zie de takken aan de bomen
waar het jonge groen ontluikt,
tot een stralend nieuwe zomer
waar de vredesbloesem ruikt.*

*Zie de sterren aan de hemel
waar het duister van de nacht
door hun schijnsel wordt verdreven
tot een nieuwe dag die lacht.*

*Zoals bomen mensen tonen
dat er kracht tot groeien is,
zal de zoon der mensen komen
die de boom des levens is.*

*Zoals sterren mensen melden
dat geen nacht te donker is,
zal een kind ons komen redden
dat het licht der wereld is.*

(Lied 462 uit *Liedboek, Zingen en bidden in huis en kerk*, Zoetermeer, 2013. Tekst: Henk Jongerius. Melodie: London 1863, © Gooi en Sticht)

PETER HOMMES IS PREDIKANT VAN DE KONINGSHOF
IN LEUSDEN EN REDACTEUR VAN *ONDERWEG*

de Wittenberg
ontdekken | geloven | beleven

Vijf maanden INSIDE-OUT
Ontdek jouw plek in Gods wereld!

Meer weten? Kijk op **DEWITTENBERG.NL**

Ontvang gratis onze nieuwsbrief met nieuws, opinies en interviews!

MELD JE NU AAN!

OnderWeg HOOPVOL EN INSPIREREND

www.onderwegonline.nl/nieuwsbrief

delen, opdrachten en video's

vreemde vreugde
de eerste brief van Petrus
nieuwe methode voor bijbelstudie

steunpuntbijbelstudie.nl

nu verkrijgbaar

lpb **bijbelstudie** **75**

> Column

Vindplaats van hoop

Het is schrikken als je het rapport leest over het onderzoek onder 28.000 Nederlandse studenten. Ook al neem je zelf veel waar over wat deze maatschappij en ook corona met jongeren doet, als je de statistieken zwart op wit ziet, is dat weinig hoopvol. Even wat cijfers: 75% van de studenten voelt zich eenzaam, 97% ervaart stress, 51% ervaart psychische klachten zoals angst en somberheid, 41% geeft aan veel tot heel veel slaapproblemen te hebben. En voor 25% geldt zelfs een vorm van levensmoeheid zoals willen slapen om nooit meer wakker te worden.

Gisteren vroeg ik aan mijn studenten of ze dit herkennen. Zij reageerden bevestigend. Toen ik ietwat verbouwereerd vroeg of het dan niet helpend is dat we op school veel doen aan de kwaliteit van ontmoeting en dat we met elkaar een gemeenschap vormen, zei één van hen: 'Ja, dat is wel zo, maar als je thuiskomt ben je weer alleen.' Eenzaamheid is voor veel mensen het besef overbodig te zijn. Niet gezien en gekend zijn, onvrijwillig afgesneden zijn van de ander, van de wereld. Hannah Arendt betitelt dit besef van overbodigheid als de vloek van de moderne massamens. Ontworteld, geïsoleerd, niet gezien. Om wanhopig van te worden.

» 'Als je thuiskomt, ben je weer alleen' «

De Engelse taal heeft voor deze eenzaamheid het woord *loneliness*. Maar in die taal bestaat ook een woord voor gezonde eenzaamheid: *solitude*. Bij solitude is eenzaamheid geen afgrond, maar een vindplaats. Van creativiteit, God, je bestemming, jezelf. Deze innerlijke eenzaamheid maakt een mens doorleefd, gevoeliger en ontvankelijker. Ze wordt een prikkel om iets te vinden waarvoor je kunt leven en dat groot genoeg is om ervoor te sterven. Oftewel: eenzaamheid benutten om je te verbinden met iets dat groter is dan jijzelf. Dan krijgt het leven nieuwe zin. Dan voert het je naar God en naar activiteiten waarmee je deze wereld en de mensen om je heen kunt dienen.

Het leven van de moderne mens is in gevaar als het niet dergelijke stilteplekken kent. Daarom zet ik mij meer dan ooit in voor de studenten die ik ontmoet. Om hen vertrouwd te maken met vindplaatsen van hoop.

ELS VAN DIJK IS DIRECTEUR VAN DE
EVANGELISCHE HOGESCHOOL

Barneveld en Amsterdam

In Nederland wonen veel mensen zonder verblijfsvergunning. Vaak blijven ze onder de radar, ook van de kerken. Maar de diakenen van de GKv Barneveld-Voorthuizen hebben voor deze groep mensen in Amsterdam actie gevoerd. De dankdagcollecte voor hulp aan ongedocumenteerde mensen bracht ruim 1400 euro op en daarnaast waren er zakken vol warme kleren. Die werden naar Amsterdam gebracht, waar Gianni da Costa, zelf afkomstig uit Angola, ze in ontvangst nam en daarbij iets doorgaf van zijn werk als diaconaal opbouwwerker. Gianni da Costa heeft als Portugeessprekende voornamelijk contact met Brazilianen zonder verblijfsvergunning. Hun situatie is moeizaam. Jongeren kunnen wel naar school, maar daarna niet officieel aan het werk. Door de coronacrisis zijn veel baantjes verdwenen. Gianni is dankbaar voor het leven dat hij hier heeft gekregen. Daarom geeft hij graag en met veel liefde iets terug aan deze mensen. Hij ziet ook mogelijkheden voor hen: 'Maak gebruik van hun talenten en doorzettingsvermogen. Erken hun bestaan en hun bijdrage aan onze samenleving'. De kleren worden uitgedeeld en het geld van de collecte wordt gebruikt voor de zaterdagschool, waar zo'n vijftig kinderen geholpen worden met hun schoolwerk.

Praktisch christen zijn

De GKv Bedum heeft allerlei plannen voor de leeftijdsgroep 20-50 jaar. Daartoe behoren activiteiten die je overal tegenkomt: een APK voor relaties, een gebedsgroep, een bijbelkring. Maar er is ook een appgroep voor praktisch christen zijn. Er hebben zich al 26 deelnemers aangemeld en er kunnen er nog meer bij. In de appgroep delen ze ideeën, informatie en hulpvragen met elkaar. Denk aan een kaart sturen, een bloemetje brengen, een bezoek afleggen, maatje van iemand worden, iemand ergens naar toe rijden, een tuin opknappen en dergelijke.

De organisatoren: 'Het maakt daarvoor niet uit of degene die we helpen christen is of niet. We willen aan iedereen iets van de liefde van God laten zien. De diaconie steunt het initiatief en heeft daarom een geweldig bedrag van maximaal duizend euro per seizoen ter beschikking gesteld.'

Kerstpakketten van de kerk

Veel mensen zien het binnenkort weer tegemoet, al dan niet gewaardeerd: een kerstpakket. Maar als je het niet krijgt, omdat je geen werk hebt of op een andere manier buiten de pakkettenboot valt... In Hardenberg en Heemse organiseren de kerken al jarenlang gezamenlijk een actie om deze mensen toch een kerstpakket te bezorgen. Ook in Groningen loopt zo'n actie: van de GKv Groningen-Oost voor de mensen in de Oosterparkwijk. De kerk van Groningen-Oost staat aan de rand van de wijk, waar veel mooie dingen gebeuren, maar waar ook veel armoede heerst.

Sociaal diaconaal noodfonds in Hardinxveld-Giessendam

Elf kerken in Hardinxveld-Giessendam werken samen in een Sociaal Diaconaal Noodfonds. Daarbij horen ook De Bron (GKv) en de Kerk van Hoop (NGK). Het is een breed gedragen initiatief, van PKN tot Oud Gereformeerde Gemeente, dat al een aantal jaren loopt. Het fonds is bestemd voor mensen die in financiële problemen komen en geen lid zijn van een kerk. Voor mensen binnen de kerken is er de eigen diaconie en natuurlijk ook de sociale wetgeving. Maar die is niet altijd toereikend. Stel, je wasmachine gaat kapot op het verkeerde moment. Dan gaat het niet alleen om een kapot apparaat, maar het beïnvloedt ook je functioneren in de maatschappij. Een bijdrage van het Noodfonds als een laatste vangnet kan een groot verschil maken.

Eenzaamheid is een ander aandachtspunt. Je zult maar werkloos raken, je contacten kwijtraken en niet meer met activiteiten kunnen meedoen vanwege de kosten. Ook daarin wil het Noodfonds bijspringen. Maar ze zijn ook eerlijk. Niet alle problemen zijn op te lossen met een eenmalige financiële ondersteuning. Dan wijzen ze de weg naar andere instanties. Het noodfonds vraagt mensen in Hardinxveld-Giessendam om rond te kijken: 'Kom je iemand tegen die hierdoor geholpen zou kunnen worden? Geef het door. Kijk naar mensen die getroffen zijn door ziekte, werkloosheid of arbeidsongeschiktheid.' Mensen kunnen zelf natuurlijk ook contact opnemen.

www.noodfonds-hardinxveld.nl

En verder

- Recycling als kerk? De Koepelkerk (GKv Arnhem) geeft zelfs het oude leer van de banken een nieuwe bestemming: het is omgevormd tot bijbelhoezen, tassen en sleutelhangers. Dat is gedaan door atelier Meer, een sociale onderneming in Nijmegen die mensen met afstand tot de arbeidsmarkt een kans geeft om op een prettige plek te werken. De producten zijn in Arnhem te koop bij boekhandel De Fakkelt.
- Buurtlunch door corona niet mogelijk? Dan brengen we het eten gewoon bij de mensen thuis. Vaak betreft dat mensen in een kwetsbare positie. Zo houden ze toch contact. Dat is het plan van de GKv Dordrecht voor het project Staartlicht. Dat missionaire project heeft veel hinder ondervonden van de coronacrisis, er zijn nog steeds mensen nodig die hieraan willen meewerken.

Advent is: samen in verwachting zijn

Twee vrouwen. Allebei op wonderlijke wijze zwanger geraakt, allebei in een onmogelijke positie. Door God worden ze samengebracht in een uniek lotgenotencontact. Het is advent in optima forma.

Luister, ook je familielid Elisabet is zwanger van een zoon, ondanks haar hoge leeftijd. Ze is nu, ook al hield men haar voor onvruchtbaar, in de zesde maand van haar zwangerschap, want voor God is niets onmogelijk. Lucas 1:36

Elisabet

De oudste heet Elisabet. Ze is vernoemd naar haar voormoeder, Elisjèva, de vrouw van Aäron. Die Elisjèva bracht vier zonen ter wereld, deze Elisjèva zelfs geen kind. De kans dat het nog zal gebeuren is nihil, want zij is onvruchtbaar en de overgang ligt al jaren achter haar. Hier loopt dus een eeuwenoude familielijn dood. Mogelijk heeft zij dat zichzelf zwaar aangerekend, of anders haar omgeving wel. In elke samenleving is ongewilde kinderloosheid een schaduw over je leven: een basaal en diep verlangen blijft on vervuld. Maar in het oude Israël – en in sommige culturen nog – was het moederschap een erezaak, een heilige plicht. Elisabet heeft haar levensdoel gemist, ze heeft gefaald. Later zegt ze: 'De Heer (...) heeft dit voor mij gedaan opdat de mensen me niet langer verachten.' Zoveel afwijzing en eenzaamheid klinken hierin door. (Terzijde, dit is een goede reden om een samenleving waarin het vrouw-zijn opgaat in het moederschap niet te verheerlijken.) Toch wordt Elisabet zwanger. Een onbegrijpelijk wonder. En haar reactie? Ze steekt niet opzichtig de vlag uit, maar trekt zich terug. De eerste vijf maanden van haar zwangerschap leeft ze in afzondering, als een kluizenaar. Ze heeft tijd nodig om de schok te verwerken. Waarom? De schok van de zwangerschap als zodanig? Of die van deze zwangerschap...? Ik houd het op het laatste. Dat uitgerekend jij bent uitgekozen om de wegbereider van de messias ter wereld te brengen. Jij, bij wie de familielijn lijkt dood te lopen. Dat uitgerekend jij, een verachte, bent opgenomen in Gods grote, eeuwen omspannende plan. Het is overweldigend, heilig, wonderbaarlijk. Elisabet heeft geen enkele behoefte aan commentaar en zoekt als vanzelf het isolement. En dat is groot. Een fatsoenlijk gesprek met de sprakeloze Zacharias kan Elisabet niet eens voeren. Wat een onmogelijk situatie!

Maria

Nog veel onmogelijker is de situatie waarin de HERE God Maria heeft gebracht. Maria is niet oud, maar piepjong, een jaar of zestien. Zij is uitgehuwelijkt aan Jozef en gaat binnen afzienbare tijd trouwen. Ook Maria raakt zwanger door een wonder, door het werk van de heilige Geest, zij het niet zonder haar uitgesproken bewilling. Maar dan nog. Dit is meer

dan ingrijpend, dit is inbreuk op haar hele bestaan en kan zeer ingrijpende, zelfs dodelijke consequenties hebben. Stel je het gesprekje met haar ouders eens voor. 'Mams, paps, ik ben in verwachting ...' 'Och kind, hadden Jozef en jij niet iets meer zelfbeheersing kunnen opbrengen?' 'Wel, ik ben niet van Jozef in verwachting ...' 'Mijn hemel, kind, van wie dan well?' 'Van. (Diepe zucht) De... heilige... Geest.' Er valt thuis een ontstelde stilte. Buiten hoor je de buurvrouwen al kletsen: 'Ooit zo'n originele smoes gehoord!? En uitgerekend van de vrome Maria! Is het niet om te gillen?' De buurmannen zoeken al de stenen bij elkaar ...

>> Elisabet heeft haar levensdoel gemist <<

God

Twee vrouwen in een volstrekt onmogelijke situatie. En wat doet de HERE? God is liefde en soms is God ronduit lief. God schakelt Elisabet en Maria in, niet als pionnen, maar met de grootste zorg voor hun persoonlijke belangen. Want als God ons inschakelt in zijn plan – dat doet Hij met ons allemaal, ieder op een eigen wijze – dendert Hij niet over onze gevoelens en kwetsbaarheid heen. Hij kent ons bij name en houdt rekening met wie we zijn. (Zo hebben we dus ook met elkaar om te gaan, in de kerk, en daarbuiten.)

Advent

Wat is advent? Meer in het algemeen, dat je toeleeft naar de komst van de messias. Maar beduidend scherper nog krijg je advent in beeld als je naar Elisabet en Maria kijkt.

Advent is: in verwachting zijn. In zekere zin is elke zwangerschap een adventservaring. Er groeit nieuw leven onder je hart. Je ziet het nog niet, maar voelt het al wel. Je leeft in het heden en kijkt tegelijk naar voren. Je leeft in hoop, maar tegelijk ook in angst. Zal het wel goed gaan? Zal het er echt van komen? Zo is het ook met de christen in adventstijd. Die heeft geen

>>

verwachting, maar is in verwachting. Die is 'een levende hoop' (1 Petrus 1:3). Advent heeft universele proporties. Zoals een vrouw zwanger is van een mysterie, zo is de wereld, dit universum, dat ook. Zoals een vrouw de baby in haar schoot voelt bewegen, zo voelen we soms de weeën van 'moeder aarde'. Met dit verschil, dat je er bij een zwangerschap een berekening op los kunt laten, maar bij Christus' komst niet. Dat maakt het wachten soms moeilijk. Toch bereid je jezelf erop voor, als een vrouw op de bevalling, dag na dag.

Advent is: in verwachting zijn van een wonder. Wat de onvruchtbare Elisabet overkwam, was menselijkerwijs onmogelijk. Het was onmogelijk wat de maagd Maria overkwam. Maar ook dat is advent: weten dat het onmogelijke waargemaakt wordt. Menselijkerwijs gesproken komt er nooit een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Het kan simpelweg niet. Toch geloof je: wat bij mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God.

Gespreksvragen

- Welke rol speelt de verwachting van Christus' komst naar jouw indruk in de prediking en in het geloof van jou en de mensen om je heen?
- Een christen heeft geen verwachting, maar is in verwachting. Wat vind je van deze stelling?
- In vier punten wordt aan de hand van het plaatje van Elisabet en Maria een typering van advent gegeven. Advent is (1) samen in (2) blijde (3) verwachting zijn van (4) een Godswonder. In welke mate zijn deze vier punten van toepassing op de manier waarop jij advent beleeft?
- Wat helpt jou – of wat staat jou in de weg – om voluit advent te beleven?

Advent is: sámen in verwachting zijn. Juist omdat je in verwachting bent van het menselijk onmogelijke, heb je elkaar zo hard nodig. In verwachting zijn van de Geest, in verwachting zijn van Gods toekomst, wie maakt dat nog mee? Vraag je jongeren wat ze moeilijk vinden om te geloven, dan scoren de wederkomst van de Here Jezus en de maagdelijke geboorte heel hoog. Daarmee kun je op school of op je werk eigenlijk niet voor de dag komen. Dus zoeken Maria en Elisabet elkaar op. En nog steeds zoeken degenen die van dit Godswonder in verwachting zijn elkaar op. Want je hebt elkaar nodig als je deze verwachting deelt, om elkaar te bemoedigen en te versterken. Alleen red je het niet.

Advent is: in blijde verwachting zijn. Over elke zwangerschap hangt normaal gesproken de glans van blijde verwachting. Als een zwangerschap zwaar is, leeft een vrouw, soms verbeterd, de komst van haar kind tegemoet: 'Voor jou, mijn kind, breng ik dit op.' De blijdschap van Maria en Elisabet ging deze proporties ver te boven. Zij werden bevestigd in iets waarin we allemaal zo wezenloos graag bevestigd willen worden: God is er, Hij heeft een plan, Hij volvoert het, Hij komt. Maria en Elisabet wérden daarin bevestigd. Als Elisabet Maria ontmoet, trekt er een golf van blijdschap door haar hele lijf en het kind in haar buik maakt een vreugdesprong van blijdschap. Zo blijmoedig mag ook onze adventsverwachting zijn: de HEER is onderweg om alles wat krom is recht te zetten, om alles wat gebroken is te herstellen, om alles wat kwaad is teniet te doen en om alles wat ziek is te genezen.

Maria en Elisabet, een prachtig plaatje van advent. We zijn samen in blijde verwachting, elke dag, van een groot wonder: onze HEER komt!

JAN MUDDE IS PREDIKANT VAN DE NGK ENSCHEDE

ADVERTENTIE

Heeft u hart voor mensen met psychische klachten? Biedt u hen af en toe een luistrend oor?
Eleos zoekt voor (dag)klinisch behandelcentrum 'de fontein' een

Vrijwilliger pastoraat

Kijk voor meer informatie
op www.werkenbijeleos.nl

Lees-, kijk- en luistertips

VOOR GELOOFS- EN GEMEENTEOPBOUW

Licht in het duister

Hoewel het thema dit jaar de kleur van advent heeft, vindt de Week van gebed als altijd plaats in januari, dit keer van 16 tot en met 23 januari. Het thema 'Licht in het duister' verwijst echter wel degelijk naar de ster van Bethlehem: het licht dat de magiërs volgden om Jezus te ontdekken. Het thema is aangedragen door de kerken uit het Midden-Oosten. De organisatie hoopt dat het Licht in het duister ook ons uitnodigt om samen op zoek te gaan naar Christus en vooral ook om zelf een licht te zijn dat wijst naar Jezus.

In de jaarlijkse Week van gebed voor eenheid van christenen bidden christenen wereldwijd voor hun wijk en de wereld. In Nederland doen naar schatting jaarlijks zo'n 200.000 mensen mee. Om hen daarbij te helpen zijn diverse materialen ontwikkeld: een orde van dienst, handreikingen voor gebed en bezinning en ondersteuning voor kinder- en tienerwerk. De Week van gebed gaat uit van de Raad van Kerken en MissieNederland.

www.weekvangebed.nl

Meer met minder

Het gesprek over klimaat, duurzaamheid en levensstijl kan al gauw een machteloos of hijgerig gevoel opleveren. Wat je ook doet, het lijkt nooit genoeg. Het zal ook nooit genoeg zijn als je in je eentje of met je gezin de wereld wilt redden. Met het boek *Eenvoudig leven* brengen Sam Janse en anderen je in gesprek met jezelf, God en de mensen om je heen. Wat is de betekenis van Gods schepping en hoe zouden we daarmee om moeten gaan?

Wat is het goede leven, als dat betekent dat wij de aarde uitputten? Het goede leven is eenvoudig leven, stellen de auteurs: het volgen van je roeping in Gods wereld. Het boek, dat uitgegeven is door KokBoekencentrum, geeft veel ruimte aan bijbelstudie en gespreksvragen, maar je zult er ook praktische tips, opdrachten en voorbeelden vinden. Duurzame tip: *Eenvoudig leven* is ook als e-book beschikbaar.

Iedere dag een gebed

Met het oog op een nieuw jaar en de goede voornemens die een nieuw jaar onvermijdelijk met zich meebrengt, wil ik hier graag wijzen op het fraaie boek *Gebeden voor elke dag* dat verscheen bij Royal Jongbloed. Het boek kan je helpen om het voornemen om met meer tijd en aandacht te bidden, vol te houden. In het boek zijn gebeden van wereldwijd en door de tijden heen verzameld. Het biedt voor iedere dag en voor speciale gelegenheden een gebed, meestal zonder toelichting. De teksten zijn eenvoudig, maar fraai vormgegeven en nodigen uit tot verstillings- en bezinningsmomenten tijdens jouw dagelijkse gebedsmoment.

Gender, seksualiteit en gebrokenheid

In christelijke discussies over gender en seksualiteit gaat het vaak over gebrokenheid: de wereld is niet zoals God die heeft bedoeld. Maar nogal eens blijft het gesprek rond dat thema wat oppervlakkig. De niet-christelijke gendertheorie nodigt uit om nog wat dieper na te denken over gebrokenheid, gender en seksualiteit.

De verschuivende kijk op gender en seksualiteit is een van de grote thema's van onze tijd. Ons denken en doen rond dit thema is volop in ontwikkeling, in de media lezen we dagelijks over de discussies die daarover in uiteenlopende contexten gevoerd worden. Om nog maar te zwijgen van de vragen waarvoor mensen persoonlijk komen te staan: omdat het henzelf of mensen die hen lief zijn betreft.

Gebrokenheid

In gesprekken in christelijke kring speelt het thema 'gebrokenheid' vaak een belangrijke rol. We geloven dat God de wereld goed heeft geschapen, maar dat we dat goede begin ook zijn kwijtgeraakt. De dingen zijn niet zoals ze zouden moeten zijn. Er is ellende, pijn en verdriet in de wereld, ook als het gaat om gender en seksualiteit. Maar wat de gebrokenheid in deze situaties nu precies inhoudt, daarover verschillen christenen nogal eens van inzicht. Gaat het dan om de verlangens van homo's of transgenders? Of zit het in de uitsluiting van mensen die van de norm afwijken? In ieder geval proberen we gebrokenheid vaak aan te wijzen: dit is niet zoals het is bedoeld en daarop moeten we dus iets bedenken. Gebrokenheid is dan iets waarvan vooral homo's, transgenders en intersekse personen last hebben en andere mensen wat minder. Deze manier van denken is aantrekkelijk. Want als we het maar eens kunnen worden over waar de gebrokenheid precies zit, dan kunnen we daarop focussen en op zoek gaan naar een oplossing. Toch gaat deze gedachtegang mijns inziens te snel. Er mist een verdiepingsslag, namelijk hoe we in christelijke debatten rond gender en seksualiteit denken over gebrokenheid. In wat volgt wil ik daartoe een aanzet geven met hulp uit misschien onverwachte hoek: de gendertheorie van Judith Butler.

Butler

Judith Butler is een Amerikaanse postmoderne filosoof en feminist. Ze heeft veel geschreven over gender en seksualiteit en is zeer invloedrijk in haar vakgebied. Ze wordt wel gezien als grondlegster van *queer*-theorie, een stroming die de vanzelfsprekendheid van categorieën (zoals 'man' en 'vrouw') ter discussie stelt. In christelijke opinie wordt ze vaak genoemd als het toppunt van 'genderwaanzin'. Zodra de naam Judith Butler valt in een interview of opinieartikel in een christelijk medium, voel ik hem aankomen: Butler, 'die vindt dat er oneindig veel genders bestaan en dat iedereen zijn eigen gender kan kiezen.' Dan slaak ik een diepe zucht, want deze samenvatting heeft vrijwel niets te maken met Butlers werk. Wie de moeite neemt om zich daar ook maar enigszins in te verdiepen, zal zien dat dit zelfs ongeveer het tegenovergestelde is van wat ze wél betoogt. Butler is berucht om haar ingewikkelde schrijfstijl, dus is het

niet vreemd dat er verkeerde interpretaties rondzwerven, maar dat die ook door wetenschappers klakkeloos worden verspreid, vind ik op zijn minst teleurstellend.

Denkkader

Het klopt dat Butler geen bijzondere waarde hecht aan een verdeling van de mensheid in mannen en vrouwen. Volgens haar is dat onderscheid ten diepste willekeurig. Maar dat betekent niet dat zij vindt dat iedereen vrij is om een 'eigen gender' te kiezen. Gender is voor Butler niet iets grijpbaars dat je kunt aanwijzen, ontdekken, categoriseren of kiezen, maar een denkkader: een manier waarop we onszelf en de wereld zien en begrijpen. We leven erin, bestaan erin, zijn ervan doordrongen. Je kunt het vergelijken met je moedertaal: als je primair hebt leren denken in het Nederlands, kun je niet besluiten dat je voortaan in het Frans gaat denken. Als je Frans gaat leren, dan heb je daar altijd nog het Nederlands bij

nodig als referentie. Volgens Butler werkt gender op een soortgelijke manier: we kunnen niet zomaar besluiten om gender anders te gaan zien dan het bekende uitgangspunt van twee geslachten, man en vrouw. Voor Butler is dit slecht nieuws, want ze ziet dat er mensen zijn die slecht in dit kader passen en daaronder lijden. Het enige wat daaraan te doen valt, is volgens haar om steeds maar weer de vanzelfsprekendheid van het uitgangspunt in twijfel te trekken. In de talenmetafoor: telkens weer andere talen dan je moedertaal onderzoeken. Maar zonder het doel ooit echt aan de onderdrukkende structuur te ontkomen – dat is onmogelijk.

Tot zover een zeer versimpelde weergave van een klein stukje van Butlers werk. Ik wil hier niet betogen dat Butlers visie op gender de enige juiste is, en dat christenen die gewoon kunnen overnemen. Butler is atheïstisch en dat is te merken in haar werk. Mijn punt is dat haar werk veel complexer en interessanter is dan de karikatuur 'iedereen zijn eigen gender' doet vermoeden. Door genoeg te nemen met deze karikatuur, missen we niet alleen mogelijkheden tot ontwikkeling en verdieping van ons eigen theologische denken, maar ook een kans op toenadering tot mensen wiens standpunten ons aanvankelijk vreemd in de oren klinken.

Verstrikt

Terug naar de vraag van het begin: hoe moeten we denken over 'gebrokenheid' in gender- en seksualiteitsdebatten? We zeggen dat we vaak geneigd zijn op zoek te gaan naar iets aanwijsbaars: daar is het mis, dit moet anders. Ik zie in Butlers theorie een uitnodiging om gebrokenheid anders op te vatten. Je zou haar opvatting van gender kunnen lezen als beschrijving van de gang van zaken in de gebroken wereld

Samenvatting

Als christenen spreken over 'gebrokenheid' in discussies rond gender en seksualiteit, dan hebben ze het vaak over iets aanwijsbaars: hier zit de gebrokenheid en daar moeten we iets aan doen. De gendertheorie van Judith Butler (vaak verkeerd weergegeven) nodigt uit tot een alternatieve manier van omgaan met het thema gebrokenheid: niet als iets aanwijsbaars, maar iets dat ons hele leven, denken, praten en doen onvermijdelijk doordrenkt. Deze gebrokenheid valt niet te isoleren of op te lossen: redding is alleen mogelijk in Jezus Christus. Deze invalshoek maakt het debat niet eenvoudiger, maar het maakt ons wel nederiger.

» Over wat gebrokenheid precies inhoudt, verschillen we van inzicht <

waarin we leven. Het is niet zoals het zou moeten zijn en als mensen proberen om dingen zo te regelen dat het weer goed wordt – wat we continu proberen – gaat dat altijd gepaard met pijn, verdriet en uitsluiting. Deze systemen zijn doordringend, we kunnen onszelf er niet los van zien of los van maken.

Zó werkt gebrokenheid: niet sommige mensen of sommige onderdelen zijn gevallen, maar de hele schepping is 'ten prooi aan zinloosheid' (Romeinen 8:20). De gebrokenheid doortrekt alles, ook ons, ons denken en onze wil: we zitten er onlosmakelijk in verstrikt. Daarover schrijft Paulus zo indringend in de brief aan de Romeinen: *'Innerlijk stem ik vol vreugde in met de wet van God, maar in alles wat ik doe zie ik die andere wet. Hij voert strijd tegen de wet waarmee ik met mijn verstand instem en maakt van mij een gevangene van de wet van de zonde, die in mij leeft. Wie zal mij, ongelukkig mens, redden uit dit bestaan dat beheerst wordt door de dood? God zij gedankt, door Jezus Christus, onze Heer'* (Romeinen 7:22-25). Zelf komen we niet uit gebrokenheid los: we moeten eruit gered worden.

Redding

Hier ligt hét grootste verschil tussen Butlers theorie en een christelijke visie op gebrokenheid. In beide gevallen zijn mensen gevangen in een wereld die ellende voortbrengt en zijn ze tegelijk zelf deel van die wereld. We zijn ongelukkige mensen in een bestaan dat beheerst wordt door de dood. Het verschil komt met de vraag: hoe kunnen we hieruit gered worden? 'Verkeerde vraag', zegt Butler, 'er is geen redding'. 'God zij gedankt', zegt Paulus, 'door Jezus Christus, onze Heer'. Ons hele bestaan is gebroken; ons hele bestaan moet in Christus vernieuwd worden. Ook als het gaat om gender en seksualiteit.

Komen we hiermee dicht bij een antwoord op alle vragen rond dit onderwerp? Niet direct. Misschien wordt zelfs minder duidelijk wat de vragen precies zijn. Maar is dat zo erg? Het is beter om met vragen bij God te komen dan om Hem met antwoorden voorbij te lopen. Gender is een van de meest doordringende vraagstukken van onze tijd: we doen er goed aan al het denkwerk dat wordt verzet te benutten, ook al komt het uit niet-christelijke hoek. In het besef dat het ons niet lukt om alles goed te maken en in de hoop dat God uit ons werk toch iets goeds kan laten voortkomen.

LOÏS OOSTERHOF-VAN BRUGGEN IS PROMOVENDUS AAN DE TUK

Kun jij nog verwachten?

‘Almaar onvervulde hoop maakt ziek’ (Spreuken 13:25). Hoe is dat met jou? In de kerk willen we de verwachting levend houden. Maar lukt dat nog? Advent is een tijd van verwachting én van inkeer. Het is een tijd om ook eerlijk ons gebrek aan verwachting en onze desillusies onder ogen zien. Hoe kunnen we met elkaar in de kerk, op de kring, de komst van Jezus in deze wereld verwachten?

Robert Roth schrijft: ‘Ik ben ergens gefrustreerd in Jezus. En ik weet niet of ik dat helemaal kwijtraak ... Het doet me zeer en het vreet soms aan mijn hoop ... maar het is dus ook andersom: mijn hoop vreet aan mijn frustratie.’ Elise Vink die met haar man Albert jarenlang op een kind wachtte en uiteindelijk toch zwanger wordt, zegt: ‘Je mag blijven hopen en dromen, God ziet je echt wel.’ Het leven van Hans van den Brink ging lang niet altijd zoals hij had gewild. Toch zegt hij: ‘Op een manier die ik zelf niet had kunnen bedenken is het toch goed gekomen, ik ben voor veel interessante dingen gevraagd. Daarin zie ik leiding en daar kijk ik in dankbaarheid op terug.’

Peter Hommes geeft vanuit de praktijk van het leven vijf handreikingen over hoe je om kunt gaan met ‘de spanning tussen de werkelijkheid waarin je leeft en de werkelijkheid die God belooft’, namelijk:

1. Durf te klagen
2. Worstel met God
3. Houd rituelen vol
4. Verleg je focus
5. Schakel je netwerk in

Aan de slag

Indien nodig en mogelijk: kom als kring samen in kleine groepen van vier mensen.

- Laat iedereen als voorbereiding een lied of gedicht opzoeken dat haar of hem helpt om te klagen of juist om te blijven verwachten. Kijk voor inspiratie op het online deel van deze rubriek. Luister naar de liederen en gedichten en geef elke inbrenger kort de gelegenheid om zijn of haar keuze toe te lichten.

>> ‘Ik ben ergens gefrustreerd in Jezus’ <<

- Praat met elkaar door over de vraag: wat helpt jou om je verwachting levend te houden? Wat breekt die verwachting af? Wat herken je in de interviews in deze *OnderWeg*? Welke handreikingen van Peter Hommes helpen je?
- Lees met elkaar Romeinen 8:18-30. Hoe wordt hier recht gedaan aan de werkelijkheid waarin wij leven? Hoe kun je daarmee volgens Paulus omgaan?
- Doe aan het einde van het gesprek een rondje waarin je met elkaar deelt wat je in deze ontmoeting geïnspireerd heeft en helpt om te verwachten.

BRAM BEUTE IS REDACTEUR VAN *ONDERWEG* EN PREDIKANT VAN DE BAZUINKERK IN KAMPEN.

> In het onlinedeel van deze rubriek (onderwegonline.nl/kringen-OW716) vind je tips voor muziek die helpt om te klagen en te blijven verwachten. Als kring kun je ook samen (online) een film kijken. Daarom is er een lijstje met goede films passend bij advent. Tenslotte vind je er links naar de blogs van Robert Roth waarin hij zijn beschouwing verder uitdiept.

A photograph of a man with grey hair and a beard, wearing a blue jacket and khaki pants, leaning against a large tree trunk. The ground is covered in fallen autumn leaves, and a body of water is visible in the background.

EMERITUS PREDIKANT BAS LUITEN BEZORGT POST EN HET EVANGELIE:

‘Aan het einde van het jaar mag ik op 120 bellen drukken’

TEKST ARIE KOK BEELD HANS VAN SLOTEN

Dominee Bas Luiten ging op 1 juli 2020 met emeritaat, op 2 juli zat hij in alle vroegte op de fiets om de krant rond te brengen. 'Voor de inkomsten hoef ik het niet te doen. Het geeft me een nieuwe wijk. Sommige mensen staan al op me te wachten voor een groet, een praatje of een kop koffie.'

N

a hun emeritaat verruilen Bas en Eveline Luiten de pastorie in Amersfoort-Schothorst voor een rijtjeswoning in Hoogland,

duizend meter verderop. Bas: 'Het is groot genoeg voor ons tweeën. We willen tussen de mensen wonen, hier kom je er gemakkelijker in. We zijn ook betrokken gebleven bij de gemeente die ik als predikant gediend heb, GKv De Horsten. We hadden geen zin om weer alles los te laten en elders te moeten inburgeren.' Bas Luiten werd geboren in Rotterdam-Charlois, op Zuid, in het jaar van de Watersnood. 'Het water stond in de straten, maar daar heb ik zelf niets van gemerkt.' Hij groeide op in Noord. 'Ik ben nog altijd dankbaar voor de fantastische jeugdvereniging die we daar hadden. Elk jaar gingen we een week op kamp. Daaruit zijn veel huwelijken voortgekomen, ook dat van ons.'

Verbond

Toen hij op zijn achttiende theologie ging studeren in Kampen, deed hij dat niet in de eerste plaats om predikant te worden. 'Ik was op zoek, wilde ontdekken wie God is en wat geloven betekent. Daar heb ik gaandeweg meer zicht op gekregen. In de vrijgemaakte kerken speelde toen het verbondsdenken een grote rol. Ik kan dat ook goed plaatsen, gezien de kerkstrijd die aan de Vrijmaking vooraf is gegaan. Die ging over veronderstelde wedergeboorte, of mensen al of niet voor niets gedoopt zouden kunnen worden. Dat was belangrijk, maar ook wat wazig. De nadruk op het verbond, met de daarbij horende beloften en eisen, is concreter en was daarom ook een gouden greep. Maar dat schoot te ver door. Vergelijk het met een huwelijk, dan kom je er ook niet met uitsluitend beloften en eisen. Daar moeten liefde en wederzijdse trouw bij komen. Zo is het met God ook, Hij heeft mensen lief.'

'Toen ik in 1980 mijn eerste preken begon te schrijven, vroeg ik me af hoe ik daarin Gods zoekende liefde kon overbrengen. Waarom zou ik eigenlijk preken als de kerk vol zit met mensen die al in Gods verbond zitten? Een grote ontdekking was voor mij dat je geloof en vergeving nooit op voorraad hebt, het moet je elke dag weer geschonken worden.

Geloof is geen status, zoals een huwelijk. Dit denken kwam toen breder op in onze kerken, professor C. Trimp liep daarin voorop met zijn boek *Klank en weerklank*. Hij benadrukte dat de verkondiging om een antwoord vraagt. We hebben in de kerk iets belangrijks bewaard, de realiteit van het verbond, maar we moesten samen meer zicht krijgen op de doorwerking van Gods liefde, vooral ook de liefde tot alle mensen.'

Evangelisatie

'In 2006 gebeurde er iets belangrijks in ons leven. Ik was al 26 jaar predikant, stond inmiddels vijftien jaar in Zwolle. Een fantastische tijd was dat, ik mocht werken in een jonge gemeente met veel studenten, die vaak echte levensvragen stelden. In één jaar had ik eens 45 belijdeniscatechisanten. We woonden in een klassieke pastorie, wat niet zo praktisch was in het werk met jongeren. Ik kreeg een beroep naar Kampen, wilde het eigenlijk aannemen, maar de kerkenraad drong erop

>>

Bas Luiten (1953) was van 2011 tot zomer 2020 predikant in Amersfoort-De Horsten. Eerder stond hij in De Lier/Maassluis, Dronten en Zwolle. Sinds 1991 was hij redactielid van *De Reformatie*; in 2011 werd hij hoofdredacteur, hij bleef dit tot de fusie met *Opbouw* en de start van *OnderWeg* in 2015.

aan dat we zouden blijven. We hebben toen gevraagd of we mochten verhuizen. Dat werd een pand in de wijk Assendorp, een winkelruimte met woonruimte erboven, het lag in de loop naar het station. De winkel richtten we in als onze werkplek, maar ook als ontmoetingsruimte.

In diezelfde tijd besloten we een cursus evangelisatie te volgen bij dominee Jacob Glas. Het ging om de Amerikaanse methode Evangelisatie Explosie 4. De training werd gedaan in twee rondes. In de eerste leerde je de principes, in de tweede droeg je het geleerde over aan de volgende lichter. Die cursus heeft ons leven veranderd. We leerden over het geloof praten met onze burens. Deur aan deur hebben we hun gevraagd of ze openstonden voor een gesprek. Voor we er kwamen wonen, hadden we ze al uitgenodigd in ons nieuwe pand om bij een wijntje kennis te maken. Overal waren we welkom, bij heel verschillende mensen. Sommigen waren vroeger gelovig geweest, anderen helemaal niet. Stuk voor stuk positieve mensen. We vroegen wat zij dan geloofden en van daaruit ontstond het gesprek. Toen we in 2011 vertrokken uit Zwolle, organiseerde de straat een afscheid. We hoorden erbij, een gouden tijd was dat.'

» 'Geloof en vergeving heb je nooit op voorraad' «

Discussie

'Ik denk dat iedere christen die oprecht en integer Jezus wil dienen, daardoor eer én verachting zal ondervinden, want het koninkrijk heeft zijn vijanden,' schreef Bas Luiten een paar jaar terug in *OnderWeg*. Heeft hij die 'verachting' zelf ook ondervonden? 'Ja, de tegenstand hebben we ontmoet. Toen we in Het Kruispunt zaten, zoals we het pand in Zwolle noemden, verwachtten we stenen door de ruit van niet-christenen. Die kwamen niet. Kritische vragen klonken vooral in de kerk, naast dat anderen ons op handen droegen. We werden onderwerp van discussie. Natuurlijk waren we leuk bezig in de wijk, maar werden we niet betaald door de gemeente? Men wilde na een aantal jaar resultaat zien, maar dit werk heeft tijd nodig. We hebben Zwolle uiteindelijk moeten loslaten, met bloedend hart. We hebben er veel geleerd, maar misschien waren we onze tijd een beetje vooruit.'

Bas en Eveline Luiten herschreven dit jaar samen de cursus Evangelie Explosie. Zie kerkpunt.nl.

'Ik ben opgeleid tot gemeentepredikant, maar hoe je met een niet-christen praat over het geloof, evangelisatie dus, zat niet in ons pakket. Tot op de dag van vandaag kun je er niet in stgelopen. Ik ben tot de overtuiging gekomen dat dat een hiaat is in het kerkelijk bestaan, terwijl het prioriteit zou moeten hebben. We doen veel goed werk in de wereld, maar dat doet mijn niet-christelijke buurman ook. De relevantie van de kerk zit erin dat wij als enige in staat zijn van Jezus Christus te getuigen. Hij is de enige weg tot God. Onze goede daden zijn belangrijk, ze kunnen ons getuigenis ondersteunen, maar niet vervangen. Jezus belooft dat als je over Hem vertelt, Hij erbij is. Dan gebeuren er ongemakkelijke dingen, verrassende dingen, en er zijn wonderen gebeurd. Die gebeuren altijd op de grens van leven en dood. Als je thuis blijft zitten, krijg je ze zeker niet te zien.'

Slagader

'In Amersfoort zijn we doorgeslagen met het gedachtegoed van Evangelisatie Explosie, ook in andere kerken. Er was gewoon vraag naar: wil je ons leren praten met niet-christenen? Je begint met iemand uit de kerk uit te nodigen, daarna een randlid, en tenslotte iemand van buiten de kerk. Dan blijkt al snel dat gereformeerden weinig contacten buiten hun eigen kring hebben. En je burens dan? Ja, die ken ik al twaalf jaar. Nou, dan wordt het tijd ze eens uit te nodigen. Dit is waarvoor mijn vrouw en ik nu leven, ook na mijn emeritaat. We hebben het afgelopen jaar het cursusboek bewerkt, de nieuwe editie

verschijnt in samenwerking met Kerkpunt. Volgens mij is dit de slagader van de kerk. Doen we dit niet, dan begrijp ik wel dat de kerk relevantie verliest. Jezus zegt: "Jullie zijn het licht van de wereld." Je bent persoonlijk getuige van Jezus, in alle vriendelijkheid en nederigheid.'

Priesterschap

Met dat Luiten in Zwolle aan de slag ging, kwam hij ook in de redactie van *De Reformatie*, een van de twee voorlopers van *OnderWeg*. 'Door de levendigheid in de gemeente had ik altijd stof genoeg voor artikelen. Al was het worstelen om er voldoende tijd voor te maken. In die tijd schreef ik nog op een Remington, waar stencilvellen van gemaakt werden. Dat was zo tijdrovend, tot we een Commodootje konden kopen, met een floppydisk. Dat was een enorme vooruitgang.

In de praktijk kwam ik zoveel vragen tegen, ik kon antwoorden aanreiken vanuit de basis. Dit werk heb ik altijd met liefde gedaan. Maar ik constateer wel dat we wat eenzijdig zijn geworden, de actualiteit van de vergeving van zonde komt weinig meer aan de orde. Dat je een zondaar bent, willen mensen niet graag meer horen.'

Luiten schuift een kopie van een lied over de tafel, Opwekking 546, *Nabij Gods hoogverheven toon*. 'Wil je dit eens doorlezen? Dit lied wordt naar mijn idee weinig gezongen en dat is tekenend. Het verwoordt wat ik bedoel: *Dat mijn redder voor mij pleit...* En: *Priester tot in eeuwigheid*. Dit priesterschap zijn we wat uit het oog verloren. We leggen nu veel nadruk op het werk van de Geest en Jezus als Koning, waar ik niets vanaf ga doen. Maar je hebt elke dag ook Jezus als Priester nodig, die jou deel geeft aan zijn offer. Dat houdt je in beweging, ook als kerk, aan wie de bediening van de verzoening is toevertrouwd. Waarom zou ik naar de kerk gaan, vroeg een jongen laatst, als ik toch al bij het verbond hoor? Je komt niet naar de kerk voor een mededeling, maar om te delen in de verzoening met God. Verzoening is méér dan vergeving. Daarin leer ik elke dag nog. Het hele leven is een grote leerschool. Ik ben een schakeltje in een proces van wat God met mensen wil doen.'

Eén kudde

De verandering in denken, de overtuiging dat God van alle mensen houdt, heeft Luiten milder gemaakt naar andere kerken. 'Ik geloof een katholieke kerk, ik ben één met iedereen die Jezus Christus belijdt. Gevoelsmatig sta ik op de grens van kerk en wereld. Met hart en ziel ben ik lid van de gemeente, die voor mij veel groter is dan de gereformeerde kerken. Dat mensen de kerk verlaten vanwege een

meningsverschil is daarom ook zo verdrietig, zoals nu de ellende om de vrouw in het ambt. Dat ga je toch niet doen? Meningsverschillen zullen we hebben tot de jongste dag. Het gaat erom dat we geloven in één herder en één kudde. Dat betekent niet dat we het overal over eens zijn. Het is mijn wens dat nog meer kerken zich aansluiten bij de fusie van GKv en NGK.'

» 'Onze goede daden kunnen ons getuigenis niet vervangen' «

Als Bas Luiten over zijn emeritaat spreekt, doet hij dat in het meervoud. 'Van Eveline heb ik veel meegekregen dat ik zelf niet had. Toen ik nog studentikoos over straat rende bij de ontgroening, zat zij als verpleegkundige al bij zieken aan het bed. Later werd ze maatschappelijk werkster. Ik ben theoretisch opgeleid, zij is veel beter in de menselijke kant, en het werken in groepen. We zijn altijd samen opgetrokken, in het Kruispunt ook voltijds. Ik heb heel veel aan haar te danken.'

Krant

Jarenlang was Bas Luiten commissaris bij Nedag, de uitgever van het *Nederlands Dagblad*. Nu hij met emeritaat is, brengt hij de krant rond, samen met andere dagbladen, als de stad nog slaapt. 'Het geeft mij nieuwe collega's. Zij vinden het wel interessant dat ik dominee ben, ze stellen onbevragen hun vragen. En ik vraag of ze weleens in de kerk komen, of ze Jezus kennen. Tijdens het bezorgen ontmoet ik veel eenzaamheid, mensen die me al op staan te wachten, voor een groet of een praatje. Tegen het einde van het jaar kan ik op 120 bellen drukken om mensen een gezegende Kerst te wensen. Soms krijg je een euro en gaat de deur weer dicht, met anderen heb je een gesprekje. Ik vertrouw erop dat God dit leidt. Ik heb het gevoel dat ik een nieuwe wijk heb gekregen. Bovendien houdt het me jong en fris, en een ochtendmens was ik altijd al.'

ARIE KOK IS JOURNALIST EN AUTEUR

Verhalen die het monster temmen

Verhalen uit het leven van onopmerkelijke mensen, en honden. Zo zou je het werk van Sander Kollaard kunnen typeren. Schrijven wilde Kollaard altijd al, maar hij vond het wat pretentius om te denken dat hij zich met Reve en Hermans zou kunnen meten. Toen hij te midden van zijn drukke gezin iets voor zichzelf zocht, iets wat hij kon doen in die oude studeerkamer in zijn voormalige pastorie op het Zweedse platteland, begon hij toch maar met schrijven.

Het leidde onder andere tot zijn roman *Uit het leven van een hond*. De eenvoud van het verhaal van Henk, man van een zekere leeftijd, die op een dag de hond uitlaat en een vrouw ontmoet, is bedrieglijk. Zelden een verhaal gelezen dat zo diep het dagelijks leven binnendringt. Kollaard won er – zeer terecht – de Libris Literatuurprijs 2020 mee.

De voormalige pastorie is een metafoor op zich. Dat valt vooral op bij het lezen van Kollaards gloednieuwe roman, *De kleuren van Anna*. Het boek heeft niet de eenvoud van het Henk-verhaal, Kollaard kiest voor een mix van essayistiek en fictie. Een schrijver mijmert over kleuren, schrijvers, denkers en klassieke literatuur. Het geeft het boek iets pretentius. Het verhaal gaat over een onopvallende vrouw met een

» **‘Vertel het zo vaak je kunt, zodat je het kunt blijven geloven’** <<

blauwgrijs gebreid mutsje, Anna. De schrijver ontmoet haar als hij zijn hond uitlaat. Als hij het verhaal opschrijft, is Anna al overleden aan een COVID-besmetting. De vele onderwerpen die hij aansnijdt, zijn geïnspireerd op zijn gesprekken met Anna.

Op haar zeventiende ontmoette Anna een engel. Ze had een nachtmerrie gehad, stond vroeg op en

liep door de sneeuw naar de schuur, toen de echte engel zich losmaakte uit de sneeuwengel die kinderen de vorige dag gemaakt hadden. De resterende uren van de nacht worstelt Anna met de engel, tenslotte raakt hij haar heup aan. De gelijkenis met aartsvader Jacob ligt voor de hand. De oude pastorie zal Kollaard ertoe geïnspireerd hebben. Anna, die nooit trouwde, kreeg zoon Anders bij een minnaar. Het komt haar op een afwijzing van de predikant te staan. Als Anders later gevraagd wordt wat er van de dominee geworden is, zal hij zeggen: 'Geen idee, maar ik hoop dat hij veel geleden heeft.' Even verderop mijmert de schrijver over Darwin en de evolutietheorie, 'het inzicht dat zonder ontwerp een verbluffende complexiteit kan ontstaan die door niets en niemand is bedacht. We blijven vasthouden aan de noodzaak van een ontwerper, een orakel, profeet of God... Er moet en zal een verhaal zijn, vooral over de toekomst, omdat we nu eenmaal die kant opgaan, daar liggen al onze angsten. En luisteren we als iemand met een geruststellend verhaal dat monster temt.'

›› **'Er moet en zal een verhaal zijn, vooral over de toekomst'** ‹‹

Tijdens midzomernacht, veel Scandinavisch kun je het niet krijgen, praten de schrijver en Anna tot diep in de nacht over de dingen van het leven, terwijl de drank rijkelijk vloeit. 'Een hogere poëtische waarheid: we zijn met elkaar verbonden omdat we ons kunnen vinden in verhalen, omdat we er thuis zijn, er de weg weten, zelfs al kunnen we ze lang niet altijd met ons verstand begrijpen.

"Doorschenken, schrijvertje."

"Je gaat wel erg snel."

"Het is midzomer dus ik ga zo snel ik kan."

Met oudoom Ture gaat Anna vriendschappelijk om. Hij is rechter, steekt zich in stemmige pakken, maar thuis loopt hij naakt. Anna vertelt hem ook het verhaal van de engel. Op zijn sterfbed herinnert hij het zich: 'Ik heb lang geprobeerd er betekenis in te vinden maar dat is me nooit gelukt en dat is natuurlijk precies waarom het zo lastig is het te geloven. Maar wat een verhaal, Anna, wat een verhaal! Vertel het zo vaak je kunt, zodat je het kunt blijven geloven.'

Het verhaal als bezwering van de angst, want stel je voor dat we in God zouden moeten geloven. De pastorie is tenslotte 'voormalig'.

ARIE KOK IS JOURNALIST EN AUTEUR

Naar aanleiding van:

Sander Kollaard, *De kleuren van Anna*. Amsterdam (G.A. van Oorschot). 2021. 192 pagina's. € 22,50. ISBN 9789028213074

In het kort

- Stilistisch sterk en helder geschreven.
- De vele mijmeringen staan het verhaal wat in de weg.
- Rijk aan gedachten over leven en geloven, die uiteindelijk niet bij God uitkomen.

Met ontferming bewogen

Op het moment dat ik deze column schrijf explodeert mijn mailbox. Elke minuut krijg ik enkele e-mails over het coronabeleid. De teller staat ver boven de duizend en zal groeien tot onbekende hoogten. Ik ben blij met al deze e-mails. Een teken van betrokkenheid bij de politiek. Maar ik voel ook een zeker ongemak. Uit die mails blijkt dat de polarisatie toeneemt tussen tussen overheid en burgers, tussen gevaccineerden en ongevaccineerden en tussen aanhangers en critici van het kabinetsbeleid. Ook onder christenen.

Ik moet eerlijk zeggen dat mijn eerste reflex bij al die persconferenties over corona was: wat betekenen die maatregelen voor mij, mijn kinderen en mijn kleinkinderen? Ik stel me zo voor dat velen een vergelijkbare reflex hebben. Als je de invloed van de maatregelen kunt overzien en de achtergrond daarvan begrijpt, is er meestal weinig aan de hand. Maar wat als je leven op zijn kop wordt gezet? Als je het er fundamenteel mee oneens bent? Als je op het verkeerde been gezet wordt door politici of predikanten die de weg zijn kwijtgeraakt door complottheorieën of speculatieve exegeses?

» Maar wat als je leven op z'n kop gezet wordt? «

Als er één ding is wat corona met ons doet, dan is het wel het versterken van het 'wij-zij-denken'. Het wakkert de tegenstellingen aan, nodigt ons uit om scherp positie te kiezen en zo dragen we bij aan het verscherpen van de maatschappelijke onrust. Een van de uitdrukkingen in de Bijbel waaraan ik de afgelopen dagen terug moest denken, was de uitspraak van Jezus dat Hij 'met ontferming over de menigte werd bewogen'. De letterlijke betekenis van de gebruikte Griekse woorden is 'tot in je darmen bewogen worden'; in de Joodse cultuur werden de darmen als de zetel van liefde en compassie gezien. Deze uitdrukking heeft mij weer in beweging gebracht. En zo zit ik in alle rust – ik hoop ook met alle liefde – e-mails van verontruste en boze burgers te beantwoorden.

MAARTEN VERKERK IS EMERITUS
HOOGLERAAR CHRISTELIJKE FILOSOFIE
EN LID VAN DE EERSTE KAMER

Afgescheiden kerken zoeken eenheid

Twee kerkgemeenschappen waarvan de leden zich in de afgelopen jaren afscheidden van de GKv, gaan op weg naar kerkelijke eenheid. Deputaatschappen van de Gereformeerde Kerken Nederland (GKN) en De Gereformeerde Kerken (hersteld) (DGK) stellen dat voor aan hun synodes. Er zou zo spoedig mogelijk een gezamenlijke synode moeten komen om de vereniging van beide kerkverbanden tot stand te brengen.

Dominee P. van Gorp overleden

Eind november overleed dominee P(ieter) van Gorp, 'nestor' van De Gereformeerde Kerken (hersteld). Dominee Van Gorp is 100 jaar geworden. Decennialang was hij een vooraanstaand lid van de GKv. In de loop van de tijd nam zijn verontrusting over de zijns inziens 'plurale' koers van die kerken sterk toe; hij gaf uiting aan die zorg in onder meer het kerkblad *Reformanda*. In 2003 verliet hij de GKv en ontstond een nieuw kerkverband, De Gereformeerde Kerken (hersteld).

GS/LV gesloten

Op de laatste gezamenlijke vergaderdag van de GS GKv en de LV NGK op 13 november werden nog enkele wijzigingen aangebracht in de voorgestelde kerkorde. Zo vaardigen kerken naar de regionale vergadering 'bij voorkeur een predikant en een ouderling of diaken' af; in de eerdere tekst bleef de diaken ongenoemd. Bij de afvaardiging naar de synode werd elke verwijzing naar ambtsdragers geschrapt. Wie er worden afgevaardigd, wordt geheel aan de regio's overgelaten. De GS GKv en de LV NGK zijn nu provisorisch gesloten en zullen alleen nog om dringende reden bijeenkomen.

OnderWeg in 2022

Per 1 januari a.s. gaat de prijs van een abonnement op *OnderWeg* iets omhoog. Directe aanleiding hiervoor zijn de gestegen papier- en drukprijzen en de oplopende inflatie. Mede door de aanpassing wil het bestuur van de persvereniging de kwaliteit van *OnderWeg* waarborgen en blijven inzetten op groei. Het jaartarief voor *OnderWeg* digitaal via de app is straks € 41,00, de prijs van een abonnement voor *OnderWeg* op papier én digitaal wordt € 64,00.

Komen en gaan

Verbonden aan GKv Dokkum-Driesum: A.A.J. de Boer, losgemaakt predikant van de GKv Urk; aan GKv Delfzijl: kand. N.W. Dijksterhuis (Groningen).

Afscheid wegens emeritaat: M. de Vries (GKv Bedum). Hij diende de GKv-gemeenten van Winsum-Obergum (1985), Drachten-Zuid/Oost voor missionair werk in Mamelodi, Zuid-Afrika (1990), Pretoria, Zuid-Afrika (1991), Hoogvliet-Spijkenisse (1994), Rotterdam voor missionair werk onder moslims in Rijnmond (2000) en Bedum (2013).

Preekbevoegdheid verleend aan M. van der Veer (Rotterdam), veermaarten@gmail.com.

VOORUITBLIK DE KONING IN ZIJN HEMD

- Machtsmisbruik komt helaas overal voor. Jezus' leiderschap inspireert hoe we wel met macht moeten omgaan.
- Het wonder van Kerst is dat de meest nederige Koning de hoogste troon zal bekleden.
- We ontmoeten Paulien Vervoorn. Zij begeleidt onder andere predikanten om te preken met impact. Wat drijft haar om zich zo in te zetten voor het gesproken en geschreven woord?

De volgende editie van **OnderWeg** verschijnt op 24 december

17

OnderWeg online

> Op Twitter

janneke burger-niemeijer
[@jannekeburger](#)

Erg zinnige en belangrijke constatering.

Magazine OnderWeg @onderwegonline
• 18 nov.

Onbedoeld schetsen we in de kerk een beeld van hoe een gelovige hoort te zijn. 'Hoe meer ik de diversiteit om mij heen en in de Bijbel ontdek, hoe meer ik ervan overtuigd raak dat dit plaatje niet klopt', zegt Ingrid Plantinga. Lees verder...

Walter M. Brands@wmbrands • 18 nov.
Als antwoord op [@jannekeburger](#)

Goed stuk! Maar ook niet de jongeren vergeten die wél vanuit hun gevoel geloven, of die hun geloof vooral in praktische daden vormgeven. Als dat lukt, komt die kerkelijk eenheid er ook wel.

'Maar Heer,
doet U
dan 's wat!'

'Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren ga, maar eeuwig leven hebbe.'

Johannes 3:16

Illustratie: Annelies Vonk • www.kriebelsenkrabbels.nl

GUNSTIGE RENTETARIEVEN VOOR UW LENING?

Bij Stichting Kerkelijk Geldbeheer kennen we de kerkelijke markt als geen ander! Veel kerkelijke gemeenten hebben dit al ervaren en hebben hun financiering tot volle tevredenheid bij SKG ondergebracht.

Bij SKG kunt u terecht voor:

- een nieuwe financiering
- oversluiten huidige financiering
- passend advies voor uw kerkelijke gemeente

Vraag een vrijblijvend gesprek aan (0182) 58 80 00 of kijk voor meer informatie skggouda.nl.

Geef ons heden ons dagelijks brood

Nog nooit was er zoveel honger op de wereld als nu, waaronder in Ethiopië en Jemen. Door klimaatverandering, corona en geweld is dagelijks brood voor miljoenen vluchtelingen verre van vanzelfsprekend. Elke dag maken zij zich zorgen hoe ze aan voldoende eten komen voor hun gezin. Samen kunnen we er voor hen zijn. **Help jij een gezin in nood met een voedselpakket?**

Help mee via zoa.nl/honger
of scan de QR-code.

Beste lezer,

'God doet het werk en ik kijk mee', vertelt Alfa, onze taalteamleider Portugees. En zo ervaren we het bij GlobalRize: God is aan het werk. Hij opent onze ogen voor nieuwe kansen. We zien dat de honger naar het evangelie groot is. **We verlangen ernaar dat mensen (online) Jezus vinden en volgen!**

Enkeling

Het begint steeds weer met een enkele medewerker die vanuit zijn passie voor het evangelie aan de slag gaat. Een voorbeeld hiervan is het verhaal van Nuredin uit Oezbekistan. Het Oezbeekse team was nog maar net gestart met slechts één mentor aan boord, toen Nuredin onze gratis online bijbelcursus vond en zo Jezus leerde kennen. Teams die al langer bestaan, zoals het Spaans en Engels, groeien gestaag door. Het Engelstalige team heeft inmiddels 200 mentoren. In het Spaans hebben onze social media nu een miljoen volgers en zijn er ruim 900 artikelen over het geloof en twaalf bijbelcursussen beschikbaar.

Moedertaal

We willen graag blijven groeien. Cursisten die een Engelse cursus volgen, geven vaak aan dat ze de cursus in hun moedertaal zouden willen volgen en doorgeven.

Een actueel voorbeeld zien we in Afghanistan. **We willen mensen graag hoop bieden in hun moedertaal.**

Jezus vinden en volgen

GlobalRize helpt mensen overal ter wereld Jezus te vinden en te volgen. GlobalRize is actief in meer dan 30 talen en er komen steeds talen bij. Het starten en ondersteunen van een taalteam kost gemiddeld € 3.000,- per jaar. **Help nu en doneer. Jouw steun is onmisbaar.**

Frans de Lange
Operationeel directeur

Ds. Marten Visser
Missionair directeur

**Doneer € 15,-
en ontvang
de GlobalRize
kalender**

scan de QR-code
met je mobiele
telefoon

Stichting GlobalRize
Antwoordnummer 80965
8096 ZZ Oldebroek

Bezoekadres:
Elzenweg 1A
8096 RV Oldebroek

Tel.: 0525 79 50 02
Email: info@globalrize.nl
Website: www.globalrize.nl

Kvk: 60103450
Bank: NL03 RABO 0300 5646 86
BIC: RABONL2U

GlobalRize gaat zorgvuldig om met je gegevens, zie globalrize.nl/privacy.

Algemeen Nut
Beogende Instelling
ANBI

GlobalRize
ZENDING VIA INTERNET

**DONEER €15,-
EN ONTVANG
DE GLOBALRIZE
KALENDER**

of scan de
QR code:

**Meer informatie vind
je op onze website**

www.globalrize.nl/helpmee